

EGYENLŐSÉG

A MAGYAR ZSIDÓSÁG POLITIKAI HETILAPJA * MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, V, LIPÓT-KÖRUT 26. SZÁM
(FÉLEMELET) ** TELEFONSZÁMOK:
SZERKESZTŐSÉG, KIADÓHIVATAL ÉS KÖNYV-
KIADÓVÁLLALAT 144-30, NYOMDA 92-70

SZERKESZTETTE 1886-1915
SZABOLCSI MIKSA
SZERKESZTI
DR. SZABOLCSI LAJOS

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK: EGÉSZ ÉVRE
1200 KORONA, FÉL ÉVRE 600 KORONA,
EGÉSZ ÉVRE: JUGOSZLÁVIA RÉSZÉRE 150 DINÁR,
ROMÁNIA RÉSZÉRE 900 LEI, AMERIKA RÉSZÉRE
8 DOLLÁR * HIRDETÉSEK FELVÉTELÉNEK
A KIADÓHIVATALBAN: V, LIPÓT-KÖRUT 26. SZÁM

Az elveszett pozíció

Irta: Szatmári Mór.

Bethlen István miniszterelnök új veretet adott a maga keresztény politikájának. Nem antiszemita, hanem pro-magyar. Ez alatt pedig érti „a kereszténység számára elveszett pozíciók visszaszerzését gazdasági, kulturális téren”. A pozíciók visszaszerzését! Kiktől? Természetesen a zsidóktól. Tehát nem antiszemita, hanem pro-magyar. Nemde finom disztinkció? És a legujabb. Bethlen azt mondja, hogy az ő keresztény politikájának csak egyetlen ellensége van: „a meggondolatlan” antiszemita politika. Ebből pedig nyilvánvaló, hogy a meggondolt antiszemita politikát teszi a maga keresztény politikájának gerincévé. Csak a kifejezés új, maga a gondolat marad a régi. Bethlen István annak idején miniszterelnöki programbeszédében a „lármás” antiszemitizmust ítélte el, amiből mindenki megérthette, hogy a csendes, de tevékeny antiszemitizmus ütegeit viszi harcra a zsidók ellen. Ezt tette is, de e-mellett soha komoly, erélyes intézkedés nem történt a „lármás”, sőt gyakorta vérengző antiszemitizmus ellen. Megtorlás nélkül maradtak olyan események, olyan jelenetek, melyek halomra döntötték a sokat hangoztatott jogrendi teóriákat és a konszolidációs fogadkozásokat. Ebből azután következtethetünk arra, hogy a most meggondolatlannak minősített antiszemitizmus megtorlatlanul marad. Aminthogy elfogadta hátvédül a lármás antiszemitizmust, mert jó volt arra, hogy a maga csendes antiszemitizmusára számára érveket kovácsoljon, úgy a meggondolatlannak minősített, de ugyanaz az antiszemitizmus is folytathatja a maga üzemeltetését anélkül, hogy szigorú megtorlásban részesülne?

Elvégre is cél dolgában körülbelül megegyezik az antiszemitizmus mindkét fajtája. Csakhogy az egyik diplomatikus, a másik meg egyenesen nekivág a dolognak. Tulajdonképpen nem igen van különbség abban, ha Hegedüs György győzött a zsidók kipusztításáról szónokol és egy burkoltabb antiszemitizmus a pozíciók visszaszerzését tűzi ki feladatul. Az augurok bizvást összemosolyoghatnak, hiszen valamennyien egyet akarnak. Csak a titulus más. Az egyik leplezetten, a másik bevallottan üldözi a zsidót.

Az elveszett pozíciók visszaszerzése a kereszténység számára! A dolog úgy fest, mintha az antiszemiták lennének az elnyomott, legyűrt, üldözött szegények, akikről a zsidók elvettek minden hatalmat, társadalmi, politikai befolyást, minden kulturális érvényesülési lehetőséget. Holott az antiszemiták a zsidót már kiverték minden pozícióból. A kormányzattól, a közigazgatásból, a bíróságokból, a tanári katedrákról, az állami színházakból, minden állami intézményből, a mozikból, a trafikokból, az italmérésekből; mikor a numerus clausus révén az antiszemitizmus földönfutóvá tette a tudni és tanulni vágyó zsidó ifjúságot; mikor megbénították az irodalmat, lezüllesztették a művészetet, s állandó terror alatt tartják az általuk zsidónak nevezett liberális sajtót; mikor már megszállották a közgazdasági élet tereit a bürzétől kezdve a szatócsboltokig s ezekre a terekre rászabadították a hozzá nem értéssel és a léhasággal járó bajokat és veszedelmeket. Minden, de minden hatalomból monopóliumot csináltak, hát az Isten szerelméért miocsa pozíciók azok, amiknek visszaszerzésére kell itt még ráépíteni egy egész politikai rendszer!

Hiszen ha lehet csakugyan szó vesztett pozíciók visszaszerzéséről, vesztesékként csak zsidók jelentkezhettek. Zsidók, akikről elvették a kereseti forrásokat, zsidók, akiket külföldre kergettek a magyar kultúra piacáról; zsidók, akik fiatal energiájukat kénytelenek kivinni idegenbe, s küzdve nyomorúsággal, kegyetlen nélkülözésekkel idegenben kénytelenek történni a tudományok után, melyek után olyan epéde szomjuhoznak, s melyeknek hazai forrásától elűzték őket az antiszemitizmus kegyetlensége.

Zsidók, akikről a keresztény kurzus még a hazafisághoz való szentséges jogot is el akarja vitatni; zsidók, akiket szabadon, a megtorlástól való minden félelem nélkül bántalmazhat az ölmos- és gummibotos „meggondolatlan” antiszemitizmus, melynek hőseire most már nemes és gondos mérsékléssel a „tulbuzgó” jelzőt alkalmazták.

Vesztett pozíciókról a magyar zsidóság beszélhet és ha vesztett pozíciók visszaszerzésének feladatáról lehet szó, ilyen panaszunk csak a zsidóság részéről van helye és kiáltvány bizonysító alapja.

Ötszáz, vagy tízezer

Mire az Egyenlőség legközelebb újból megjelenik, a budapesti kir. büntető törvényszék elé kerül az Avarffy-pör végtárgyalása. Erről a pörről nyugodtan mondhatjuk, hogy nem Avarffy Elek képviselő és az Egyenlőség szerkesztőjének személyi mérközése, hanem sokkal több ennél: ez a pör annak a nyolc év óta folyó rágalalmazási hadjáratnak egyik állomása, mely a magyar zsidó katonák becsülete ellen folyik antiszemita részről. Hogy a magyar zsidó közönség alaposan informálva legyen, miről is van szó tulajdonképpen ebben a pörben, röviden rekapituláljuk az eseményeket, melyek e sajtóper megindulásához vezettek. Dr. Avarffy Elek nemzetgyűlési képviselő 1921 január 6-án a Nemzeti Ujság-ban „Egy kis statisztika” címmel vezércikket tett közzé, mely nemcsak antiszemita izgatásokkal volt tele, hanem osztrák statisztikai adatokat is alkalmazott a magyar zsidó katonák ellen. Avarffy e cikkében kijelentette, hogy „a magyarságnak $\frac{1}{5}$ -e, a zsidóságnak $\frac{1}{20}$ -a volt katona”. Vagyis összesen ötvenezer zsidó vonult be. A bevonultakból a vérveszteség Avarffy szerint úgy adódott, hogy a zsidóság vesztesége csak 0.05% volt, ami azt jelenti, hogy összesen 500 zsidó katona esett el az egymilliónyi magyar zsidóságból.

Az Egyenlőség erre két nappal később „Avarffy hazudik” címmel vezércikket irt, melyben az általa gyűjtött katonai adatok alapján megállapította, hogy nem igaz az, mintha ötszáz zsidó katona esett volna el a háboruban, ellenben a zsidó háborus halottak száma 10.000-nél is több.

Avarffy január 15-én felelt erre a cikkünkre, „A zsidóság háborus vérvesztesége” című tanulmányban. Ebben újból fentartotta azt az állítását, hogy „Az ötvenezer magyarországi zsidó katonára vonatkoztatva a százalékat, az elesett zsidó katonák száma 500. A zsidó népességre vonatkoztatva ez megfelel igenis 0.05 száz-

zaléknak." Avarffy továbbá rendkívül heves hangon ki-
kelt azon megállapításunk ellen, mely szerint tízezer
zsidó katona esett volna el a háboruban, ezt „önkénté-
sen odacsapott adat"-nak jelenti ki és ezt írja: „Ha az
Egyenlőség be tudná bizonyítani azt, hogy tízezer (1)
magyarországi zsidó halt meg a harcosok között, úgy
az 50 ezer zsidó katonának 20%-a, vagyis egyötödét esett
volna el, ami annyit jelentene, hogy a zsidó katonák
vesztése százalékokban ugyanannyi, mint a magyar
katonáké! Ha pedig az Egyenlőség tovább menne és azt
állítaná, — aminthogy nem állítja — hogy nem 50, ha-
nem 100 ezer zsidó katona vonult be és föntartaná,
hogy 10 ezer esett el, úgy a halálozás 10% volna, ami
azt jelenti, hogy csak kétszer annyi magyar katona
esett el, mint zsidó katona!" Avarffy cikke további fo-
lyamán azt állította, hogy a pécsi hadisírokban összesen
két zsidó fekszik.

Az Egyenlőség újból felelt Avarffy második cik-
kére; fentartotta azt az állítását, hogy az ötszáz zsidó
katona elestéről szóló adat valótlán, továbbá statisztika-
i tábellát közöltünk arról, hogy a pécsi temetőben
nem két elégett zsidó, hanem 18 van eltemetve. Ezen
előzmények után indult meg a sajtóper ellenünk. A fő-
tárgyalást a legközelebbi napokban fogják megtartani.

Audiencia

A pesti izr. hitközség hétfő délután tartott választ-
mányi ülésén bejelentették, hogy a magyar zsidóság
körében példátlan izgalmat és elkeseredést okozott ki-
utasítási rendelet ügyében szombaton nagy jelentőségű
lépés történt. A hitközség küldöttségileg megjelent gróf
Bethlen István miniszterelnök előtt, hogy felpanaszolja
a magyar zsidóság sérelmeit, melyek hovatovább a bi-
zonytalanság rettenetes kétségét függesztik minden
zsidóvallású polgár és család feje fölé. A hitközségi kül-
döttség, mely a miniszterelnök előtt megjelent, a ma-
gyar zsidóság önérzetes tiltakozását juttatta kifejezésre.
Vázsonyi Vilmos, báró Ullmann Adolf, dr. Lederer Sán-
dor, dr. Feleky Béla, dr. Fábrián Béla, dr. Ledermann
Mór és dr. Gábor Gyula jelentek meg gróf Bethlen Ist-
vannál: a magyar zsidóság politikai, hitközségi és társa-
dalmi képviselőinek előkelőségei. A kihallgatás érdekes
részletekben bővelkedett, Vázsonyi Vilmos bevezető
szavai nagy politikai beszéd jelentőségére emelkedtek.
Vázolta azokat a mélyreható sérelmeket, melyeket a ren-
delet a közszabadságok és a zsidó felekezeti kérdemelt
és szentesített jogainak elnyomásában jelentkeznek.
Megható jelenete volt a kihallgatásnak báró Ullmann
Adolf hitvallása, aki a miniszterelnök előtt kijelentette,
hogy testestől-lelkestől zsidónak érzi magát és hajlandó
a zsidóság minden igaztalan üldözéseért sikraszállni.
A jelenlevőket mélyen meghatotta ez a vallomás, amely-
ben a zsidó történelem tragédiája és a zsidóság élet-
fentartó ereje nyilvánultak meg. Báró Ullmann Adolf
vallomása évszázados visszaemlékezés volt a négy
Ullmann-testvér tragédiájára, akiket Fürth-ből a XVIII.
század közepén ugyanúgy elűldöztek, ahogy a kiutasítási
rendelet ma is megforgatja a pallost a zsidó családok
feje felett. Dr. Lederer Sándor hitközségi elnök beszédé-
ben a pesti izr. hitközség egész tekintélyét látba vetette.
Dr. Fábrián Béla nemzetgyűlési képviselő pedig a meg-
döbbenő adatok egész tömegét tárta a miniszterelnök
elő az új Tkatš Mórokról. Néhány pillanatra megjelent
a budai miniszterelnöki palota ódon termében gondter-
helt apák, kétségbeesett anyák, céljuktól elütött fiatalok
reménytelen és kérdő arca, azoké, akik negyven-ötven
éve itt laknak, kik lelkileg teljesen ideidomultak: mi
lesz velük? A pénzügyi és kereskedelmi élet vezetői
mintha arra emlékeztették volna pusztá megjelenésük-
kel a miniszterelnököt: melyek azok a hatalmas ered-
mények és azok a nemzeti értékek, amelyeket jelszavak

és hangulatok kedvéért oly könnyedén veszélyeztetni
akarnak. Tragikus percek voltak. Bennük volt a zsidó-
ság múltjának, jelenének és jövőjének, de talán az or-
szág jelenének és jövőjének is minden kérdése és fe-
szültsége.

Gróf Bethlen Istvánt láthatólag mélyen érintette az
a kép, melyet a zsidó küldöttség varázsolt eléje. Bár-
mennyire ellentétesek is gróf Bethlen Istvánnak a nyi-
latkozatai és a cselekedete, bármennyire kénytelen is
jobbra-balra hajlázni és engedményeket tenni; meg-
vagyunk győződve róla, hogy a miniszterelnök, aki a
régi gazdag Magyarország légkörében és eszmevilágában
nevelkedett, ezekben a percekben mélyen átértette a
magyar zsidóság kérdésének a nemzeti horderejét. A
miniszterelnök megígérte, hogy meg fogja vizsgálni azo-
kat az adatokat, amelyeket eléje tártak és azokat az
érveket, melyeket a küldöttség felhozott.

Tizenhét zsidó fiu ellen

Nemrég az Allambiztonsági Megbizottak jelentették fel a
szegedi egyetemét a miniszternél azon az alapon, hogy állító-
lag nem helyesen értelmezik a numerus clausus, most pedig
a Magyar Orvosok Nemzeti Egyesülete jelenti fel speciálisan
az egyetem orvosi karát. MONE — az egyesület rövidített
neve — van-e, ki e nevet nem ismeri? Kik ők vajjon? A
vezérek: Csilléry, Wein Dezső, Benárd. Ezuttal mint orvo-
sok statisztálnak a Magyar Zsidó Ifjúság Tragédiájában, eb-
ben a legujabb sorstragédiában, mely kis magyar színpadon
kezdődik és Hoór Károlyon át elágazik Bécsbe, Prágába,
Brünnbe, Milánóba, Lipcsébe, Berlinbe, a hotelek mosogató-
szobájába, szénbányákba; kihordó és mozizongorás nyomoru-
ságba, végtelen sok szomorú felvonásban.

A MONE, mely annakidején bojkottot hirdatott a zsidó
orvosok ellen, és konstruktív erkölceit egy, műszerüzemi
részvénytársaságban is megörökítette, feljelentette a szegedi
egyetem orvostársát, hogy a megengedett 6% helyett 31%-ot
vett fel. Amint az egy konstruktív testülethez illik, a feljelen-
tésben enyhe tévedések voltak, miért is kénytelenek voltak
ujabb beadványban a sérelmezett hallgatók arányszámát
25%-ra lecsökkenteni. Később kiünt, hogy ez a szám sem
felel meg teljesen az igazságnak és a különbszet abból áll
elő, hogy a szegedi egyetem a felső évfolyamosokat és az
anyakönyv szerint nem zsidókat nem számítja bele a felvehető
zsidó hallgatók arányszámába. A MONE megmagyarázza a
szegedi egyetemnek, hogy:

„A numerus claususról szóló törvény soha
és sehol a vallás, hanem kizárólag faj és
nemzetiség szerint osztályoz. A zsidó szül-
lőktől származott, Mózes vallásban szüle-
tett zsidó a keresztiséggel nem változtatja
meg sem anthropologiai, sem szociális faji-
ságát, sem nemzetiségét.“

A beadvány követendő példaképen állítja a miniszter elé
a kiváló Hoór Károlyt, aki az egyetlen Magyarországon, aki-
nek sikerült a numerus clausus törvényének célját és szelle-
mét a maga teljes magasztosságában felfogni.

A legféltelenebb kenyérrigység, a minden határt túllépő
denunciálás, az önkényes törvénytörvényesítések, és a kor-
mány terrorizálásának egy adataként közöljük le ezt a bead-
ványt, amely szomorú világot vet annak a rettenetes üldözés-
nek a dus szövevényére, melyben évek óta minden liberális
kijelentés és szemfényvesztés dacára, élünk.

Legyen ez az okmány is bizonyíték majd annak idején,
ha a tuberkulózis ellen nem lesz elég orvos a falvakban és
ha számon fogják kérni: miért kell az anyáknak orvosi se-
gítség nélkül szülni és miért nagy a csecsemőhalandóság.

Az üldözés méretére világosságot vet, hogy mindössze
tizenhét zsidó hallgató az, akit a MONE sérelmez, aki a bead-
vány szerint „az egész orvosi rend lét- és életkérdését“ veszé-
lyezteti. Tizenhét zsidó hallgató miatt, íme a második bead-
ványt írja egy testület. Kilencczfél hallgatóra csak egy-egy be-
advány. Még a háboruban sem céloztak ilyen pontosan. Ott
sem lóttek egyes emberekre s a szolgálati szabályzat csak
egészen fontos esetekben védelmében teszi ezt a „Schari-
schützök“ feladatává.

Sztrájk...

Tizenöt szavazat tizennégy ellen a hitközség izgalmas ülésén A pénzügyi előljáró szabadságra ment

Miért tört ki a sztrájk?

A pesti izr. hitközség két gimnáziumának egész tanári kara, a polgári fiu- és leányiskolák és az elemi iskolák tanítótestülete, továbbá az állami és városi iskolákban működő és a hitközség szolgálatában álló hitoktatók, számszerint 157-en, valamennyien, csütörtök este elhatározták, hogy sztrájkba lépnek. Hónapokon keresztül folyt könyörgéseik, kéréseik és tárgyalásaik ellenére sem tudták a hitközség vezetőivel megérteni azt, hogy havi egész fizetésük két-három nap élelemre sem elég. A tanárok és tanítók heteken keresztül jártak fellegbálókhoz, elsősorban pedig Féléki Béla dr. tanügyi előljáróhoz és kérték fizetésük emelését. A hitközség más vezető egyéniségeivel is tárgyaltak, de ígéretekkel egyebet nem kaptak. A tanárok fizetését szeptemberben a hitközség személyenként évi 80.000 koronában állapította meg és ez a fizetés csak azoknál a tanároknál érte el személyenként a 120.000 koronát, akik legalább tíz éve állanak a hitközség szolgálatában, többgyermekes családapák. Súlyosbítja a helyzetüket, hogy a zsidó tanárok és tanítók különös fegyelmi szabályok alatt állanak, amelyeket jórészt önmaguk állítottak fel a maguk számára. Az általános szokástól eltérően a hitközség tanárai és tanítói nem vállalják el növendékeik magánaton való tanítását, nem fogadják be lakásukba ellátásra a tanuló gyermekeket, nem adnak ki jegyzeteket, amelyeknek megvételét rákényszerítik növendékeikre, általában semmiféle címen növendékeiktől, vagy azok szüleiktől semmiféle pénzbeli adományt vagy támogatást el nem fogadnak. A tanári és tanítói kar tehát teljesen a hitközségtől kapott fizetésre van utalva és érthető, ha havi 5-10.000 koronából nem tudnak családjukkal megélni.

Ilyen körülmények között, amikor heteken keresztül tüába kérték barátságos uton javadalmazásuk rendezését, meg kellett tenniük a kétségbeesés lépését, sztrájkot proklamálni, amilyen még Magyarországon nem volt.

Közbelépnek a szülők.

A zsidó iskolák tanárainak sztrájkja általános, mélységes megdöbbenést keltett mindenfelé. A zsidó iskolák növendékeinek szülei rögtön azután, hogy gyermekeik visszatértek az iskolából azzal a hírrel, hogy a tanítók sztrájkja miatt szünetel az előadás, értekezletre gyűltek össze, s ezen elhatározták, hogy a maguk részéről hajlandók hozzájárulni a terhek viseléséhez, nehogy a hitközség az iskolák bezárására gondoljon. A leányiskolák növendékeinek szülei rögtönzött értekezletükön másfélmillió koronát ajánlottak fel a tanárok segítségére. A főgimnázium növendékeinek szülei elhatározták, hogy önmagukat megadóztatják és a hitközség engedélyével az így befolyt összeget megfelelő módon kiosztják a tanárok között. A szülőknek ezen áldozatkészsége mindenfelé nagy örömet okozott, de a hitközség vezetősége a tanárok méltóságának megóvása céljából úgy határozott, hogy nem engedi meg a szülők segélyének kiosztását, hanem maga vállalja a tanítók igényének kielégítését.

Vázsonyi intervenciója.

Az első sztrájknap után, amikor a tanítók és tanárok látták, hogy a hitközség úgy az antiszemita, mint a szocialista sajtó részéről a legélesebb támadásoknak van kitéve, elhatározták, hogy az erkölcsi szégyen elhárítása céljából ügyük elintézésére közvetítő személyiséghez fordulnak. A hitközség vezetőitől heteken keresztül kapott üres ígérgetések után a tanárok és tanítók már csak Vázsonyi Vilmosban bíztak és Sebők Dezső dr. választmányi tag után megkérték a közvetítésre. Vázsonyi Vilmos dr., mint a hitközségnek előljárója, Glückstahl Samu dr. előljáró társaságában fogadta a sztrájk-

koló tanárok küldötteit, kijelentette nekik, Glücksthalal együtt, hogy teljes mértékben átérzi mozgalmuknak indító okait és helyzetük súlyosságát, azonban addig, amíg a sztrájk tart, nem hajlandó velük tárgyalni. A sztrájkbizottság erre küldött jelentette, hogy meggyőződve Vázsonyi Vilmos jóakarátáról, társainak a sztrájk beszüntetését fogja javasolni.

Hétfőn a zsidó iskolákban rendre megkezdődtek az előadások. Az iskolák növendékeinek szülei azonban nem engedtek meg azzal, hogy rögtönzött értekezletükön felajánlottak segítséget, hanem népesebb küldöttséget menesztettek a délután 1/2 órákor összeülő választmány elé, hogy a tagoktól megkérjék arra, miszerint úgy ők maguk, mint a hitközség többi tagjai hajlandók továbbmenő áldozatokra, csak hogy az iskolák továbbra is fennmaradjanak. A küldöttséget Féléki Béla dr. előljáró fogadta, aki meghallgatta a szülők kívánságait és azokra felelve kijelentette, hogy a hitközség semmiképpen sem gondol arra, hogy bármelyik iskoláját bezártsa. A zsidó iskolának — ugymond — különös jelentősége van manapság, amidőn a városi és állami iskolákban gyermekeinket állandó megszégyenítésben részesítik. A zsidó iskolák ezzel szemben önérzetes, gerinces és megalkuvást nem ismerő férfiakat és nőket nevelnek. A tanárok érdeme az, ha a gyermekekben kifejlődik a zsidó önérzet és ezért a hitközség feláldozza a főünnep alkalmából befolyt jövedelmét, csak hogy helyzetükön javítsa. A szülők ezt a választ meglepéssel vették tudomásul.

Izgalmas választmányi ülés.

A sztrájk ügyében hétfőn délután folyt le nagy érdeklődés mellett a választmányi ülés. Lederer Sándor dr. elnökhelyettes nyitotta meg az ülést és a folyó ügyek rendezése után Eppler pénzügyi főtanácsos terjesztette elő jelentését a hitközségi alkalmazottak fizetésrendezéséről.

A pénzügyi osztály a folytonosan fokozódó drágaságra való tekintettel azt a javaslatot terjeszti elő a választmány elé, hogy az alkalmazottak részére ellátási pótlék című havi 1.200.000 koronát szavazzon meg. Ebből az összegből a tanítói személyzetnek óradíjainak pótlásául havi ötszáz ezer korona jut. Előterjesztette, hogy az év folyamán a hitközség alkalmazottainak fizetése tételekként a következő összegeket teszi ki: A rendszeresített alkalmazottak havi fizetése 7.800.000 korona, az óradíjasoké 1.900.000, a nyugdíjasoké 67.000, a nem rendszeresített alkalmazottaké 12.500, a magdiások fizetése 35.000, a pénzbevezetők fizetése 19.000, az óradíjas tanácsmelyzet fizetése 81.000. A fennmaradó 96.000 korona egyes szegényebb alkalmazottak nagyobb segélyezésére volna fordítandó.

A pénzügyi főtanácsos jelentése után dr. Féléki Béla iskolaiügyi előljáró állott fel szólásra és kifejtette, hogy ez a tanítósztrájk olyan rendkívüli dolog, amilyen még nem volt. A tanszemélyzet legnagyobb része a sztrájkolóknak részéről terror alatt állott. A tanító-személyzet olyan siralmas helyzetben él, hogy ennek megmondolása mellett a sztrájk megérthető és senki érte megtorláshoz nem részesíthető. Középiskolánk alapításakor — ugymond — az volt a törekvésünk, hogy kiváló intézményeket létesítsünk. Akkor az állami fizetésünk nagyobb javadalmazásban részesítettük tanárainkat, úgy hogy csábítóvá tettük számukra intézeteinket. Később, a drágaság emelkedésekor, amikor az állam természetbeni ellátáshoz juttatta alkalmazottait, a helyzet megváltozott és a mi tanáraink jutottak kedvezőtlenebb helyzetbe. Itt rá kell mutatnom arra, hogy a szülők arra hivatkoznak, hogy a hitközségi tagok nincsenek megadóztatva. Azt mondják, hogy egész listájuk tudnak megmutatni egyes hitközségi tagoknak, akik egy páholyért ötezer koronát adnak, adó-fejében pedig alig évi ötszáz koronát fizetnek. Ajánlja, hogy fogadják el a pénzügyi előterjesztést, mely kielégíti majd a tanárokat.

A jelentés után Glückstahl Samu dr. előljáró szólott fel és bejelentette, hogy ő és Vázsonyi milyen irányban tárgyaltak a sztrájkolókkal.

Az ékszerlembház közli, hogy eladó **ékszer**eit **ingyen** becsüli meg! Arany-, briliáns-, ezüstérmék óriási árat fizeti Budapest, VII. kerület, A. Isztervási utca 3. sz. (Rákóczi-utca sarkán)

10.000 zsidót akarnak végrehajtani.

Ehrlich G. Gusztáv, pénzügyi előjáró volt a következő szónok, aki kijelentette, hogy naponként tíz adófizető bizottság tárgyal és szakmák szerint idézi be a hitközségi tagokat. A kivetésnél most már nem vesznek figyelembe sem minimumot, sem maximumot. Helyszüke miatt a hitközség épületében tiznél több bizottságot nem tudnak tárgyaltatni, így az év végéig nem is készülnek el. A deficit állandóan növekszik és a tisztviselők ellátására a jövő évben legalább 80 millió lesz szükséges. A tanítóknak nem volt joguk sztrájkolni, ezzel sokat ártottak a zsidóságnak. A tanítók jól tudják, hogy az előjáróság nem tesz egyebet, mint hogy igyekszik a személyzet helyzetén javítani. A tagok nem fizetnek elég adót és máris tízezer tag ellen fog végrehajtást vezetni. A végrehajtás nagyon nehezen megy, mert a városnak nincs annyi végrehajtója, hogy mind a tízezer tag elintéződjék. Sajnos, úgy áll a helyzet, hogy a képviselőtestületnek és a választmánynak is vannak olyan tagjai, akik nem fizetnek elég adót. Nekem megvolna a bátorságom ahhoz, hogy végrehajtásokat vezessek, ha a városnak volna elég végrehajtója.

A tanítók éheznek.

Dr. Szabolcsi Lajos volt a következő szónok. A magam részéről — ugymond — nem tudom, hogy az adotti felvilágosítások mennyiben adnak tiszta képet a tanítósztrájk ügyéről és hogy az ma hogyan áll. A tanítóknak volt tegnap egy viharos értekezlete, amelyen a többség nem akart tudni a sztrájk beszüntetéséről. Mégis sikerült a sztrájk beszüntetése, mert az elnök hivalkozott Vázsonyi Vilmos kijelentésére, hogy csak úgy tárgyal a tanítókkal, ha felveszik a munkát. A Glücksthal- és Vázsonyi-féle nyilatkozat volt az, amely rábirta őket a munka felvételére. A sztrájk nem szűnt meg, hanem azt felfüggesztették november 2-ig, hogy megvárják az előjáróságtól ígéreteik 100%-os beváltását. A magam részéről elítélem a sztrájkot, mint méltatlan fegyvert zsidó tanítók kezében, mert lehetetlen, hogy felavatott rabbik, akik fogadalmat tettek hivatásuk gyakorlására, sztrájkoljanak. Semmi szükségünk arra, hogy kurzuslapok adjanak a hitközségnek tanácsot arra, miként szereljék le a sztrájkot és fonák helyzet, ha a szocialista sajtó azt írja, hogy a hitközség, ha iskolát tart fenn, fizesse meg tanítóit. Senki sem helyesli a sztrájkot, de meg kell vizsgálni az ügy másik oldalát is. A zsidó tanítók az éhínséggel küzdenek. Felnőtt emberek, családapák olyan nevetséges fizetést kapnak, hogy abból 3-4 napig jönnek ki. A gimnázium tanárai a legkétségbeejtőbb helyzetben vannak, de nem jobb a többiek helyzete sem. Valamennyien teljesen lehetetlen fizetési feltételek mellett dolgoznak. Nem akarok hangulatot csinálni, objektíven akarom beállítani a dolgot. Az előjáróság nem teljesítette a tanítók kívánságát, csak 30%-ig honorálta azokat. Olyan pénzügyi politikára volna szükség, amely a hitközség iskolaügyét véglegesen elrendezné. A jelentésekből hallottuk, hogy 90 millió lesz jövőre a tisztviselők szükséglete, és csak 50 millió az adójövedelem. Szólok nincs elragadtatva attól, hogy Sipőcz végrehajtói 10.000 zsidót fognak árverezni — hitközségi adók miatt és ezt nem is tartja helyesnek. A legnagyobb jövedelmi forrás tehát csak a felét fedezi a személyzeti kiadásoknak. Nem marad más hátra, mint hogy elfogadjuk Sebeők Dezső dr.-nak a múlt választmányi ülésen előterjesztett azt az indítványát, hogy minden hitközségi intézmény pénzügyi autonómiát kapjon és léssa el önmagát. Lehetetlen az, hogy azoknak az iskoláknak a tanárai, ahol 25.000 koronás tandíjakat szednek, éhezzenek. A befolyó díjakból fizessék a személyzetet, s így azután a két gimnázium dolga rendbejön. A hittanárok ügyében, úgy tudom, hogy Ehrlich előjáró eljárt a közoktatásügyi miniszternél és kapott bizonyos ígéreteket. Ha ezeknek a teljesülését ki tudjuk sürgetni, úgy a hitoktatók kérdése is meg van oldva. Segítség csak úgy hathatós, ha az intézmények a saját lábukon állanak. Miután a most előterjesztett intézkedések nem lesznek elegendők a tanító-

személyzet leszerelésére, nem fogadom el az előjáróság jelentését és azt javaslom, hogy a választmány küldjön ki vegyes békéltető bizottságot és az tárgyaljon teljhatalommal a tantestülettel. Az előjáróság javaslata sem veszi eléggé figyelembe a tanítók kérését; a vegyes bizottság, mely előjárókból, választmányi és képviselőtestületi tagokból, valamint a tanszemélyzet képviselőiből áll, vegye a kezébe az ügy rendezését.

A Lipótváros tiltakozása.

Ehrlich G. Gusztáv újabb felszólalása után Stern Sándor, a lipótvárosi hitközség elnöke állott fel szólásra és mindenekelőtt kijelentette, hogy Szabolcsi Lajos dr. indítványát elfogadja. Tiltakozását fejezte ki a hitközség drasztikus adózási rendszere ellen. Elmondotta, hogy a lipótvárosi körzet átadta templomát a hitközségnek, úgy hogy a főünnepekre már a hitközség adta ki az üléseket. Amikor aztán a hívek ülésbérletért jelentkeztek, nemcsak a magas díjakat kellett lefizetniük, igazolniuk kellett azt, hogy nincsenek-e adóhátralékban, és a legtöbbjüket akkor értesítették arról, hogy az adójukat visszamenőleg felemelték és kötelezték őket arra, hogy rögtön lefizessék ezt a felemelt összeget.

15 szavazat 14 ellen.

Arányi Ignác, Gaiduschek Marcel és Hajdu Jenő beszédei után Lederer Sándor dr. reflektált ezután a felszólalásokra és kijelentette, hogy Szabolcsi indítványában nem lát az előjáróság iránt való bizalmatlanságot, szívesen veszi, ha ebben a nehéz és kényes kérdésben támogatókat kap az előjáróság. A maga részéről hozzájárul az indítványhoz. Ugyanilyen értelemben nyilatkoztak Vázsonyi Vilmos és Glücksthal Samu előjárók. Az elnök ezután elrendelte a szavazást. Szabolcsi Lajos indítványa mellett tizennégyen, ellene tizenötön szavaztak, s így az indítvány egy szóval elbukott. Az előjárók közül Szabolcsi indítványa mellett Lederer elnök, Glücksthal és Vázsonyi, ellene Feleki és Ehrlich álltak fel. Az indítvány mellett az V., VI. és VIII. kerületi tagok szavaztak, köztük Fábrián Béla dr. képviselő is; ellene a VII. kerületi tagok és a IV. kerületiek.

Szabadságon...

Ehrlich G. Gusztáv pénzügyi előjáró bejelentette dr. Lederer Sándor elnöknek, hogy keddtől kezdve szabadságra megy. Dr. Lederer a bejelentést tudomásul vette.

A veszprémi zsidóság jötevése

Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

Az ünnepek alkalmával hitközségem tagjai az egyetemi hallgatók segélyezésére 43.620 K-át ajánlottak fel és pedig úgy az itthon, mint a külföldön tanuló egyetemi hallgatók részére. Egy magát megnevezni nem akaró ügyfelem ezenfelül 25.000 koronát adott át nekem erre a célra; e két összeget, összesen 68.620 koronát mai napon postafutárképzésként átutaltam és van szerencsém tudatni, hogy ebből három egyetemi hallgatót a budapesti menzán ellátni, illetve azok ellátására fordítani, 25.000 koronát a külföldön tanuló főiskolai hallgatók segélyezésére fordítani, 7620 koronát pedig a debreceni zsidó menzának átutalni sziveskedjék.

Amidőn még örömlönnék adok kifejezést, hogy ez a mindennél szentebb ügyet, habár szerényen is, szolgálhattam, s amikor még a két összeg külön-külön leendő elismerését kérem, maradtam tek. Szerkesztő urnak szolgálatkész üdvözléssel: dr. Spitzer Mór, hitközségi elnök.

— SZÖRMEKABÁTOK nagy választékban, javítást, átalakítást vállal GROSZ és BODNÁR szücsök, VI., Szendy-u. 9.

Szabadság és népi kalapkészítő-fahólkában szabás, varrás, kalapok készítése tanítók, Magántanulók számára országos tanfolyam. Kalapkészítést ingyen vállalok. Művirág-tanfolyam. Geiger Etel Károly-körút 10.

Mérő Jenő Butorgyára, Budapest, VII., Rózsa-utca 22. sz. Kizárólag elsőrendű butorok.

Zománcedény, háztartási és konyhaszerelési cikkek legjobb kiválasztási forrás. Szállodal és vendéglői edények nagy választékban készítő Kálmán cégé, Budapest, Király-utca 28. (Király Szabással szembe.)

Petőfi Sándor és a zsidók

A zsidók Petőfi hívei, heroldjai, fordítói, terjesztői, apostolai, magyarázói voltak. És ő méltányolta, megbecsülte, szerette őket.

Az első, aki nevezetes szerepet játszott az életében,

egy zsidó leány

volt, Záli nevezetű, polgári nevén: Weiss Rozália.

Losoncon találkoztak össze 1845-ben. Petőfi akkor 23 esztendő volt s népszerűsége a delelőn állott. Losoncon Petőfit egy Steller nevű ügyvéd látta vendégül. A költő Steller lakásán egy gyönyörű fiatal leány arcképére lett figyelmes, és megkérte barátját, mutatná be őt a kép eredetijének. Steller erre szívesen vállalkozott és elvitte Petőfit Weissék házába.

Az öreg Weiss már régebben megvakult s keresetképtelen lett. A maguktehetetlen szülőket a leányuk tartotta el: Rozália.

Rozália igen érdekes szerepet játszott a losonci életben. A város s a vidék legszebb leányai közé tartozott s nemcsak szerelméért, de kezéért is a megye első gavallérjai versengtek, bár Weiss Zálinak hozománya nem volt s kenyérét ő két keze munkájával: varrással kereste. Imádói közé tartozott Steller is és azok közé szegődött megismerkedésük után azonnal maga Petőfi is.

Az a kedvező benyomás, melyet a leány arcképe tett a költőre, a személyes megismerkedés után elmélyült. Záli, a losonci varrónő nemcsak gyönyörű szép és bájos arc volt, de művelt és elmés.

Abban a versben, amelyet Petőfi róla, néki írt, s amely *A varróleány* címet viseli, ezt olvassuk:

Szép vagy, de szép orcádat
Az ember addig nézi csak,
Amíg nem látja sugarát
Lelked dicső villáminak.
Minden szavad egy villám,
Mely szem fényét ől szikrákat hány;
Nem ismerem még párod
Az elmésségben, szép varróleány,
Erényednek közhíre van,
Elmés vagy, mint az ördög,
S jó, mint az angyal.

Petőfi lángra lobbant Weiss Rozália iránt, szerelmét be is vallotta néki s amint azt az egykoru feljegyzések egybehangzóan bizonyítják, fájt néki, igen fájt, hogy le kellett mondania a szép zsidó leányról. Mert le kellett mondania róla. Először azért, mert jövedelme nem volt elegendő ahhoz, hogy eltarisa, másodsor pedig azért, — s ez volt a fontosabb ok — mert Záli akkor már menyasszony volt és szerette a völegényét. Kemény Gábornak hívták s főszolgabíró volt Nógrádban. Kemény Gábor főszolgabíró és Weiss Rozália, az egykori varrónő házasságát boldogsággal teljessé is tette az Eg.

Petőfi floszemlité

ama magatartás láttára lett, amelyei a zsidók a szabadságharcban tanúsítottak. Ez a magatartás váltotta ki *Hócai Mór*-ból azt a megállapítást, hogy: „A szabadság-

harc alatt egy szalmán heverve tanyáztak a tábori őritők mellett a katolikus szerzetesifjak, a protestánsok, zsidók. Vélők volt az Isten.“ És azt, hogy: „Amidőn a hazának minden más ajku népfajai, amelyekkel a magyar szabadságát megosztotta, amelynek fiait a jobbágyságból felszabadította: fegyverrel támadnak ellene, ugyanakkor a héber faj vérért, vagyonát és szellemét hozta áldozatul a magyar nemzet, az alkotmányos szabadság megvédelmezésére, ugyanakkor a zsidó nép, amely egyedül nem kapott polgárjogot, egyenlőséget a haza milliói között.“ Ez a magatartás indította Szemere Bertalant annak a leszögezésére, hogy *egyetlen* nemzetiség sem viseltetett olyan odaadással a magyar szabadságharc ügye iránt, mint a zsidó. Ez a magatartás ragadta Kossuth Lajost jól ismert zsidóbarát kijelentéseire és ez iratta Petőfi Sándorral ama sorokat, amelyekkel 1848 március 20-án

tiltakozik az ellen, hogy a zsidókat kizárják a nemzetőrség sorából

Tudjuk, hogy a márciusi ifjak között sok zsidó akadt. Gracza Szabadságharc történetében olvassuk, hogy mialatt Landerer és Heckenastnál a sajtószabadság első sajtótermékeit nyomták, a künn várakozó tömeget Degré, Irányi, Vasváry, Jókai, Egressy Gábor és „egy izraelita vallású fiatal orvos“ tartották szóval. Tudjuk, hogy a március 16-án megalakult „közcsendi bizottmány“ tagjai sorába három zsidót is beválasztottak s egyiküket: Kunewalder Jánost, a Pozsonyba induló küldöttségbe is delegálta Budapest polgársága. Sőt: az a nyomdász, aki a Nemzeti dal-t kiszedte, Weisz János, szintén zsidó volt. A zsidók a nemzetőrségbe tömegesen jelentkeztek. Magatartásuk igen jó véleményre hangolta Petőfit, aki pedig kiméletlen, éles hangú és szigorú kritikus volt.

A testvériesség jegyében lefolyt első napok után, amikor országszerte elkezdődtek a zsidó heccok s a zsidókat a nemzetőrségből ki akarták zárni, a megbántott zsidóságnak erélyes védelmezője akadt Petőfi-ben. *A zsidó nemzetőrök érdekében* írott cikke megtalálható munkáinak IV. kötetében, a 271. oldalon s ezt a címet viseli:

Miért üldözik a zsidókat?

Írta: Petőfi Sándor.

Ebben a cikkében visszautasítja Petőfi az antiszemita tákna az a taktikai fogását, mellyel azok mindenkit, aki a zsidók mellett szólal fel, úgy tüntetnek fel, mintha a zsidók megfizetett embere lenne, azután leszögezi, hogy:

„Az egyetértés, mely eddig kivétel nélkül uralkodott a fővárosban, bomlani kezd. *Német polgárok*, bevádolnak benneteket a nemzet és az utókor előtt, hogy azt ti bontottátok fel! E kettő itéljen fölöttetek.

Ők nyilatkoztak először, hogy a nemzetőrségbe maguk közé zsidót nem vesznek, és így ők dobtak először sarat március 15-ikének szűz zászlajára!... avagy nem áll-e azon e jelszó és nem kiáltották-e velünk: Szabadság, egyenlőség, testvériség? Igen, ti velünk kiáltottátok

KEMÉNY-KALLÓS

SELYEMÁRUHÁZA

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 2. sz.
Telefon 120-12. (Korábban 120-12.)

II nagy választék selyemkölönleges-
ségei, szőnyegek és bársonyokból

ezt, de — most már látjuk — nem igazságszeretéből, hanem félelemből!...

S miért üldözik ti a zsidókat, hogy meritek őket üldözni itt minálunk? Hullott egy csepp véretek a földre, midőn a hazát szerezték, vagy midőn oltalmazták? nem, ti jött-ment emberek vagytok, alig van köztetek olyan, aki be tudná bizonyítani csak azt is, hogy első nagyapja itt halt meg, annál kevésbé, hogy itt született.

De legszomorubb az, hogy nincs olyan gyalázatos ügy, melynek pártfogói, apostolai ne támadnának. Ezen égbekiáltólag igazságtalan zsidóüldözésnek apostola lett néhány zugprókátor, kik most szeltire prédikálnak a zsidók ellen s aki az igazság mellett szót emel, arra a megvetendő hamis próféták elég szemtelenek azt kiáltani, hogy a zsidók által meg van vesztegetve. A nyomorultak! nem tudják, vagy nem akarják hinni, hogy náluk becsületesebb emberek is vannak, kik nem a szennyes önérdék rabszolgái, hanem a tiszta igazság és humanizmus barátai.

Ezek a megdöbbenően aktuális sorok a legjobban tanúsítják, milyen véleménnyel volt Petőfi irántunk.

Hogy a zsidók mit tettek eszméinek, verseinek, kultuszának elterjedéséért és megvédelméért: megírta Jókai; de fordítóinak java is a zsidók közül került ki.

Zsidó volt Petőfi első fordítója: Dux Adolf,

aki már 1845-ben németre fordította Petőfinek egy költeményre való versét. Petőfi boldogan fogadta ezt a fordítást, amely feléje irányította Heine, Uhland, Bodenstedt, H. Grimm figyelmét. Dux művét folytatták: Hartmann Móric (1851), Herzl A. Zsigmond, Farkas Miksa, Goldschmidt J., Stein J., Kohut Adolf, Glücksmann Henrik. Petőfi leglelkesebb rajzolója: Kertbeny is zsidó volt. Petőfi összes verseit lefordította németre Schnitzer Ignác, akinek három tizedes munkájáról megleghangu méltatást írt Herczeg Ferenc. Helyenkint kongenálisan adta vissza a legnagyobb magyar lírikus verseit a zsidó Neugebauer László, akinek a fordításában szavaltta Bécestől Königsbergig Lewinsky ezeket a verseket. A fordítók sorát Horvát Henrik zárja be, aki szintén zsidó. Zsidó ember munkája az első nagyobb Petőfi-életrajz. Fischer Sándor írta és 1888-ban jelent meg Lipcsében.

Petőfi szobra

a Dunaparton áll. Társadalmi egyesületeink e szobor lábánál rendezték az elmúlt esztendőben felejthetetlen összejöveteleiket, melyek felelőtlen felbuzdulással és tulbuzgó elkeseredéssel szoktak volt végződni. A Petőfi-szoborhoz két zsidó eredetű férfi neve tapad. Az egyik a szobrászó, Huszár Adolfé. A másik Reményi-Hoffmann Edéé, Görgey egykori segédtsztjéé. Ő kezdeményezte a Petőfi-szoborra való gyűjtést s az összeg jelentékeny részét, 57.000 forintot, ő maga hegedülte össze.

A Pilvax-kávéház híres törzsasztalának, az u. n. „Közvélemény-asztalnak” is voltak zsidó tagjai, akikkel Petőfi meghitt viszonyban volt. Így: Ludassy Mór és Helfy Ignác.

Petőfi illusztrálói közül ki kell emelnünk Tull Odónt és a magyar festészet nagymesterét: Iványi-Grünwald Bélát. Azok közül pedig, akik az első Petőfi-kiadás rajzait fába metszették, az első magyar fametsző-művészek legkiválóbbját: Pollák Zsigmondot.

Petőfi nevezetesebb megzenésítői közül zsidó hitű, vagy legalább is zsidó származású: Lányi Ernő, Reinitz Béla, Nádor Mihály, Kardos István.

A „Falu végén kurta kocsmá”-t szimfóniai költeményre dolgozta fel az új magyar zeneszerző-nemzedék egyik kiváló tagja: Bodó Aladár, aki a háború első napjában a szerb arccal, századát rohamra vezelve, elesett.

napjában a szerb arccal, századát rohamra vezelve, elesett.

A zsidók között, akiket Petőfi nagyon szeretett, első helyen áll Rózsavölgyi-Rosenthal Márk, a nagy magyar hegedűművész és zeneszerző (1787—1848). Halálát Petőfi legszebb verseinek egyikében gyászolta meg (Rózsavölgyi halálára Pest, 1848) s ebben többek között ezt mondja a zsidó muzsikusról:

Ébredj föl vén muzsikos, vén barátom
Hadd busuljunk, lelkesedjünk nótádon,
Olyan isten igazában tudtad te,
Hogy hol fekszik a magyarnak a szíve,
A magyarnak a szíve.

Azoknak a verseknek, amelyeket zsidó magyar költők szenteltek Petőfi emlékének, se szeri, se száma. Ide iktatjuk közülök azt, amely talán a legszebb és alig ismert, pedig Kiss József írta.

A vers története az, hogy az 1888-i budapesti virágkiállításon Emich Gusztáv egy új thea-hibrid rózsafajt állított ki, amelyet Souvenir d'Alexandre Petőfinak nevezett el. Erről írta Kiss József a következő finom sorokat:

Petőfi-rózsá.

— 1888. —

Nincs kő, mely jelölje
Alvó helyét
S egy rózsalevélre
Írták nevét.

Szerelemről zengett
S regében él,
Legméltóbb emléke
A rózsalevél.

„Aki két köpönyeget visel, nem fázik meg...”

Írta: Malonyay Dezső.

A fajelmélet bajnokainak szíves figyelmébe ajánljuk az itt következő mesteri leírást, mely egy nagy keresztény magyar író, Malonyay Dezső erdélyi uttleírásából való. Tessék elolvasni ezt a történetet az utolsó magyar szombatosról és aztán feladni a fajelméletet. Mert ebből is kiderül, hogy a zsidóság és magyarság nem lehet két szembenálló külön faj.

Székelykeresztúrról, Kedén, szilvaaszalós Tarcsafalván, asztaglábás Martonoson, mályvaerdős Etéden és Köröspatakon át, ha reggel indulunk, éppen vacsorafüstre kanyarodunk Bözödujfalu völgyébe.

Eppen péntek este.

Haladunk a sok templomos Bözödujfaluba, ahol magyarba ojtva terem a zsidó.

— Atyafi, — kértem kocsisunkat, — mutasson ám majd nekem szombatos.

— Csak egy van még igazi szombatos, a biró. Oda állunk bé.

— Hát a többi hova lett?

— Hová? ... Ki meghött, ki meg ippeg zsidó lett.

— Azok milyenek?

— Milyenek? ... Ehun e', mint magam. Szürke barisnya a rajtuk is, meg condra.

— Mit csinálnak?

Azt vélte a derek ember, mókázok vele. Mogorván vetette:

— Kenyeret.

Hogy mit is csinálnának? Földet művelnek. Készödnék a meredek, kegyetlen oldalakon a fukar kis humuszal, azért, napangárért könyörögnek az Istennek, — csak az, hogy ő szombaton és zsidón. Sallós József bátyánk is szombaton és a magyarral.

Elhaladtunk egy himes uc' ajta mellett, — bent egy kis szakközben, zsutfődeles gunyhóban lertük a bírót.

— Hozta Isten az urakat. Mi járatban?

— Kigyelmedhez. Látogatóba.

— Nagy szerencse nálunk. Köszönöm szándékukat.

A tisztára seprött életen (udvarát hívja így a székely), két lombos eperfa, hátul a rendben tartott csűr, az éresz alatt a gabonás szuszink. A szuszinkon szunyókált egy szürke macska.

Az asszony besietett a házba. Tiszta kölényt kötött maga elé s ablakot nyitott.

Mi is beljebb kerültünk.

Semmi cifra a belső házban. Egyszerű mázolt butor, a magasra vetett ágyon szürke, csikos székelyszőttes terítő; a mestergerenda végiben lóg egy pár magasszáru csizma, a csizma fölött, kis padkán néhány kopott régi könyv.

— Kigyelmed az utolsó?

Bólint s tempós nyugalommal beszéli:

— Aszondják, Polyákországban még akad szombatos, de azok molokánusok satöbbi. Az én gyermekkoromban voltunk talán harmincnégy család satöbbi. Mű, az én családom, Nagy-Ernyéből származtunk ide, de ott se maradt utánunk magja se satöbbi.

(A satöbbit egyetlen mondata végéről se engedi el. Mintha tenger mondanivalója volna neki, az utolsónak, de hát mit vesződjék vele!)

— Mi lett a harmincnégy családdal?

— Harminc család körülmetélkedett még a hatvanas években, zsidók lettek. Ugy volt az, hogy négy szál zsidó került a faluba: egy kocsmáros, egy botos, egy kenderszedő, meg a szomszédban az uraság zsidaja. A négy szem zsidóhoz pap is járt. Szombaton imádkoztak, mint a mieink. A vége a lett, hogy a harminc család közibük állt. Zsidók lettek, no! Ma is itt vannak. Ippeg ma este gyujtanak gyertyát.

— Hát kigyelmed?

— Én? ... Katona voltam. A burkus háboruban. Mire 59-ben Taliánországból hazakerültem, az én familiám is zsidó hitre tért. Mindössziütt négy szombatos familia maradt. Azóta elhullottak azok is. ... Az én édes öcsém, az Ábris, harminckétesztendő korában szegődött a zsidók közé. Egy magam vagyok. Hát hogy maradjon, mégis van egy.

— Aztán kigyelmed hogy végzi vallását, így egy magára?

— Hogyan-e? ... Hát csak úgy, mint a többi becsületes ember. Amint a tiz parancsolat rendel! Aki azt megtartja, a' nem hibázik, a' nem keveredik porbe az Ur Istenével. Felebarátaival is megfér.

— Templomba persze nem jár?

— Már ugyan miért ne járnék?!

— Melyik templomba?

— Melyikbe? Hát a pápista templomba. Katholikus presbiter vagyok én uram.

Nem értettem. Ezt már egészen nem érttem.

Az ebioniták, szenterzsébeti Eössi András és fogadott fia Pécsi Tamás, a néhai főkancellár, legutolsó magyar hiva az egyetlen még élő magyar szombatos: katolikus presbiter? Hívótársai zsidó hitre tértek, — ez érthető, ez természetes, ezt magyarázza a szent szombat, a héberrel kevert imádság, de hogy az utolsó szombatos a katolikus templomba jár s ráadásul katolikus presbiter is, ennek ugyan hol a kulcsa?

— Szombaton imádkozik?

— Szombaton idehaza, vasárnap a katolikus templomban, — bólintott Sallós József bíró urunk s csöndes szóval lette hozzá erősen székelyül: — aki két köpenyegét visel, nem fázik meg.

Megmutatta az imádságos könyveit. Két gyönyörűen írott vastag könyv, a XVII. századból; cifrázott betű egy sincs bentük, de valamennyi mint a gyöngyszem. Az első lapon, zsidó betűkkel a Mindenható neve.

Atkisért öccséhez, Ábrishoz, aki zsidónak szegődött harminckétesztendő korában.

Sallós Józsefnek nincs gyermeke, annál népesebb az Ábris családja: fia kettő, unokája három s valamennyien irnak, olvasnak már héberül is.

Maga az öreg Ábris prófétás szakállt visel, fehér üstök a halánték alatt hosszan nyulik le fehér szakállába. Családja is tipikus székely arc valamennyi.

Ők is így fogadtak.

— Hozta Isten az urakat.

Az ajtófélfán ott a zsidó jelvény, a konyhában külön tejes edény, külön zsiros.

Ők is vallották:

— Magyarok vagyunk. Persze, hogy magyarok!

És esodálkoztak, éppen mint kocsisunk, hogy is lehet ilyesmit kérdezni? Ez bizonyosan, ez a kulcsa annak is, hogy az utolsó szombatos a falu bírása s ő egyszerűsmind a katolikus presbiter. Ez a kulcsa annak, hogy Bözödujfaluban négy religió olyan békességben megfér, szinte a zsidó is a pápista templomba jár. Vallásuk formáiban van különbség, de a kredójuk közös.

„Magyarok vagyunk!”

Istentisztelet a föld alatt

(Regényes ébeszélés a spanyol zsidóüldözés korából.)

Irta: Szabolcsi Miksa.

(A mester hátrahagyott írásaiból.)

A kivándorlók sorsa.

— Jobb, ha meg nem tudod, — felelt komoran a másik. — Félek, hogy ha elmondom, fölgyujtod ama daemónok várát ott a piac közepén (az inkvizíció épületét), holott neked örködnöd kell minden kővén és különösen a pincékben működő vasszüzek, simogatók, táncoltatók, beszélgetők, fekete bogarak, menyasszonyi palástok (különbféle kintő-eszközök elnevezései) fölött. Ó, szegény anyám! A határon elvették tőle két éves gyermekét, mert a határon az öt évesnél fiatalabb gyermekeket mind elszedték a kivándorlóktól, hogy a pusztulásnak adják át őket, vagy az egyház harcosainak neveljék. Ó, mi volt az, amit végig kellett néznie! Anyám utánuk rohant a poroszlóknak, de visszalökték. A gyermek rémületes sikoltozás közt anyja felé nyujtotta kicsiny karjait, anyám is kitépte magát a hóhér munkával megbízott katonák kezei közül, már-már kiragadta gyermekét a rabló kezéből, mikor a feldühödött ember a gyermeket anyám szemeláttára a tengerbe dobta. Anyám utána ugrott, de őt, szerencsétlenségére, kifogták a vízből. Szerencsétlenségére, mert még tíz évig élt, de nem beszélt sohasem másról, mint sikoltozó, fuldókló gyermekéről. Nem emlékezett vissza semmire sem, csak éppen arra a pillanatra, mikor gyermekét a vízbe vetették.

— És mi történt a többivel?

— Ó, ha én arról hü képet adnék! Az afrikai partokon a szeretetet és mindig csak a szeretetet hirdető papok kenyeret és friss ételeket vitettek a kiéhezett kivándorlók elé, kiket már a hajókon fosztottak ki mindenkiből. A kenyérkosarak és az ételeket tartalmazó edények fölött azonban a feszületet tartották, szólnak: Aki megtér, kap kenyeret, annak nem kell éhen halnia. Mert bekérítették a szerencsétleneket, el sem mehettek.

BELVÁROSI SELYEMVÁSÁR
FERENCIEK-TERE 4. Irányi-utca sarok.
Szenzációs selyemüldenségek. Árak mindig a legolcsóbbak!

Szöktünk hazulról, otthagytuk mindenünket, csak hogy megtarthassuk hitünket és ott egy falat kenyérért kellett lemondani róla. Mert lemondtuk róla. Az én családomban legalább lemondott. Beteg anyámat, két kis testvéreimet nem hagyhatta éhen veszni apám. Kitértünk. Nem mindnyájan tették. Voltak, kik gyermekestül a halálba mentek, kik a papok szemeláttára a vízbe dobták övéiket, hogy azután önmagukat is elveszítsék, de a csapat nagyobb része kitért és ezek között mi is. És mondhatom neked, hogy amilyen gyűlölködés közben térítettek meg, olyan elkeseredés tölti el lelkemet az immár negyven éves hitem iránt, melyet azok képviselnek, kik Isten nagyobb dicsőségére ártatlan embereket égetnek meg elevenen.

A bíró magánkívül hallgatta a követ vérfagyasztó tudósítását; szólni akart, de mintha mégsem bizott volna egészen; szívszorogva csak ennyit mondott:

— Beszélünk még erről, — és erőt véve magán, folytatta: — most engedd csak azt, nagy uram, hogy szívből üdvözljem benned a dicső Maiorkák dicső ivadékát. Látod, az Ur nem hagyja el azokat, akik érte szenvednek, ime, téged is mennyire emelt föl az Ur, királyt képviselsz Szevillában.

— Gyermekek beszéd, — szólt keserűen a követ. — Az Ur igenis elhagyja azokat, akik érte szenvednek. Hol van ma Izrael? Ó, ha látnád a lelkemet! A hit, melyhez vonzódom, elpusztult.*) Attól meg, amelyen vagyok, irtózni tanítottak ama hit papjai.

— Majd még beszélünk, majd még beszélünk erről! — mondta erre jelentősen a bíró és mintha félt volna, hogy vissza nem tarthatja magát, hogy olyat talál elárulni, amit talán mégsem szabad, magát mélyen meghajtva, elsietett.

A halottak biztosítása.

— Mit mondhat, mit is mondhat a jámbor, ami még igazságtaló lehetne? — szólt önmagához a követ és a bekövetkezett alkonyt észre sem véve, szomorú gondolatoktól terhelt, nekivágott a mezőségnek, melyet, mióta papok birtokává lett, ember meg nem munkált. Mi célból is munkálta volna? A kolduskenyeret a paraszt ugyanis megkapja, kolduskenyérenél többet meg úgy sem szerez, ha a papok számára műveli meg a földet.

Spanyolországot a koldustenyésztés tette tönkre. A parasztmunkát meg nem becsülik, meg nem fizetik. A kormányok a kolostorok koldusaivá és mindenre kész marta-lócaivá nevelték a parasztok nagy részét. A föld mind nagyobb területe került az inkvizíció kezére, mitől azok adót nem fizettek és minek a fele parlagon hevert. Később megkerítették a vállalatok, a gyárak és iparágak legnagyobb részét is. Amiből az államnak megint nem volt haszna, mert egyes papok a gyárak után sem fizettek adót. Annál nagyobb kárára azonban magának a spanyol iparnak, mely az utolsó Európában.

*) Történelmi tény, hogy az erőszakkal kitért spanyolországi zsidók hosszú ideig azt hitték, hogy Izrael örökre befejezte pályáját. Izrael képviselőjeként a spanyol zsidóság egyedül önmagát tekintette és minthogy neki föl kellett oszolni, azt hitte, nincs többé Izrael. Hogy ezt megakadályozzák, vállaltak a szinleg megtértek maranusokká, kikről később léssen szó.

Ez magyarázza, hogy az ország, mely századokon át Amerika kincseinek volt a lerakódóhelye, az ország, melyet az Isten a természet minden áldásával látott el, a legszegényebb, a legnyomorultabb, a legvisszamardottabb a kontinensen. Hej, be nagy bölcsesség is rejlik a zsidó tan amaz intézkedésében, hogy a pap ne szerezessen birtokot! Ő függjön a néptől és ne a nép ő tőle.

Hogy Spanyolország végzete be fog teljesedni, azt Maiorka már akkor sejthette, de nem ez foglalkoztatta, mikor szolgáját hazaküldve, a Villabari-utra tért, mely a hajdani zsidó temető felé vezetett.

Ősei sirját akarta meglátogatni észrevétlenül, éjjel, egyedül.

(Folytatjuk.)

„Nathan, der Weise“ — filmen

— Saját tudósítónktól. —

München, 1922 október hó.

A lángborult Európa testén tovább égnek az üszkös sebek, a lelketlen heccpolitika, amelynek uszító jelszavai új erőre kaptak a nagy világégést követő összeomlásból, tovább folytatja a kutmérgezést és mérges nyálát ráfröccseni arra a népre, melynek egyetlen bűne, hogy a kultúra ősförrását adta az emberiségnek. A zsidóság elleni hajsza nem ismeretlen fogalom Magyarország határán kívül sem és a bunkósbót, a társadalmi egyesületek razzias és igazoltatási politikája ha nincs is meg másutt, a zsidóság erélyes fellépésének és céltudatos munkájának tudható be.

Ez a német zsidóság hallatlan összefogó ereje és céltudatos agitativ munkája, amelyről a rágalom és a gyűlölet minden fegyvere tehetetlenül pattan vissza... Itt is tengődik néhány antiszemita „lapocská“, — de a kutya sem olvassa őket, az újságárosok majd hanyatt vágódnak ijedtükben és meglepetésükben, ha valaki véletlenül ezt a lapot próbálja kérni.

A német zsidóság felkészültségének és felvilágosító munkájának nem kell élénkebb bizonyítéka, mint az, hogy minden lehető eszközt felhasználta, hogy a részeg, jelszavaktól megbódult emberiségnek visszaadja tisztánlátását, a gyűlölködés, a halálhörgés, az emberkinzás poklából kivezesse őket a kultúra, a békeesség, a tudás és az emberiséretet ösvényére... Felismerték, hogy a néma celluloid szalagnak, a pergő filmnek, milyen hallatlan agitatorikus ereje van az egész világon és megcsinálták itt Münchenben — a zsidóság első igazi filmjét — a *humánitás filmjét*.

A téma kézenfekvő volt: *Lessing* világhírű *Nathan der Weise*-je, a világirodalom e kincse, amely szimbolikus formában ábrázolja a zsidó szellem, a zsidó geniusz vallásbékítő humánus erejét... A filmet a *Baravia Film G. m. b. H.* az egyik leghatalmasabb müncheni filmgyár készítteti el és mire e sorok megjelennek, már a film a befejezés felé fog közeledni.

Egy szép őszi délelőtt magam mellé véve *Kolozsváry* Andort, a kiváló fiatal müncheni magyar rajzoló, kísérteltem a *Bavaria ungererstrassei* hatalmas üvegházába megnézni a film nagy jelenetének,

Jeruzsálemi ostromának

felvételeit. A gyönyörű, befásított allén végeláthatatlan csoportokban vonult fel a munkanélküli munkásság, egyetemi hallgatók és a legkülönbözőbb társadalmi osztály „típus” szerint kiválogatott tagjai, ezrek és ezrek menetelnek az országúton. Majd bekanyarodtak a műterem kapuján, áthaladva a megerősített kontrollon, mindegyik megkapta az igazoltatási lapját és bementek az óriási üvegházba, amelyet

Nagymát, dughagymát, fokhagymát, makói prima, vagon-tételben ab Makó vagy Budapest, a legolcsóbb napi áron szállítok. Kisebb tételeket 50 kg-os zsákokban utánvétel budapesti raktárból. E héten 85 korona kilógrammonként.
KLEIN JENŐ hagyománykereskedő, Budapest, IX., Lónyai-utca 25

ELŐSZOBABUTOROK konyhaberendezések, gyermek- és leányszobabutorok nagy raktára. **HAVAS (Kohn) FÜLÖP** asztalos-mesternél, Budapest, VII., Rózsa-u. 20. Telefon: J. 2-48

erre az alkalomra öltözőnek rendeztek be... Itt már készen várta őket az öltöztetők, szabók és fodrászok csapata és egy félóra leforgása alatt ott állt a két hadsereg, a török és a keresztény, teljes fegyverzetben... Hátról az üvegházat övező telepen szelid domboldal tetején állanak felépítve Jeruzsálem falai.

A régi Jeruzsálem. Grandiózitásban és monumentalitásban óriási építkezés, a több emeletnyi magas falakon nyugodtan cirkál a kereszties vitézek őrzője, a tornyokon és kupolákon a frissen kerekedett szellő vidáman mozgatja a kereszt lobogóját. Csakhamar benépesül a tér, vad török harcosok, bazsibozukok, tatárok, örmények, szaracének végelelathatatlan serege, békésen összevegyülve a nagy vörös keresztel behimzett középkori lovagokkal; — békésen csevegve és sétálva nyüzsögnek, várva a felvétel kezdetét jelző trombitaszót, hogy vérszomjasan egymásra rohanjanak. A levegő kissé hideg, egyes csoportok tábor tüzet gyújtanak és ott melegednek, a háttérben a segédapparátus: tüzoltók, rendőrök, egy csomó kötözőhely, tábori konyhák, mozgó büffek és cigarettárusok egész hadserege, segédrendezők egész raja — lovas és gyalog rohamok jobbra, balra, telefonhuzalokat erősítenek meg, amelyek a rendezői sátorban összpontosulnak, a csata egységes dirigálása szempontjából. Néhány perc és Jeruzsálem ostromának résztvevői már ott nyüzsögnek és hullámanak a kapuk előtt. A vendégek részére emelt páholyban felülnek néhány jellegzetes arc, a müncheni filmgyártás vezető egyéniségei.

Ott van E. Wagowsky, a gyár tulajdonosa és művészi igazgatója. Páratlan energiájú, zseniális szorgalmu művész és üzletember egy személyben... Két-három évvel ezelőtt jött ide Lengyelországból, egy cigarettatöltővel a hóna alatt... Ma a legnagyobb cigarettagyárosok egyike és vezető személyiség a filmiparban. Zsidó. Hans Kyser, berlini író, a *Nathan, der Weise* scénériumának a szerzője, a feleségével együtt jelent meg. Ott látjuk a gyár fiatal, alig 22 esztendősi üzletvezetőjét, Leo Klugert, aki az egész óriási üzemet egymaga dirigálja. Az itteni magyarok nagy része, Somlyó Ernő a *Münchener Filmkurir* szerkesztője, Bolváry Géza, Mattyasovszky Ilona, Fenyő Emil, Kürthy Böske és még számosan megjelentek a nagy tömegjelenetet megnézni... Megérkezik a film főrendezője, Manfred Noa. Kicsiny, azért hallatlanul erőteljes megjelenésű, eleven fekete ember, arcán a szellem és a kiválóság, erély, ügyesség és okosság vonásaival... Egyike a legjobb délnémet filmrendezőknek. Zsidó. Segédrendezői táborkarának élén, felvonul a rendezői emelvényre. Két kürtöző hasítja át a levegőt, az óriási tömeg mozdulatlanul és mereven, megmoceanás nélkül megáll. Noa szavát egyszerre tíz telefon közvetíti a tömegben elrejtett és beöltözött segédrendezők közé egy csomó szócső és lovas segédrendezők irányítják a tömeget, a kereszties lovagok felvonulnak a bástya falára, a török csapat a kapu előtt foglal helyet, egy kis dombon, selyem lófarkos sátorban ül a hadvezér, Saladin szultán, akit Fritz Greiner, a kiváló filmszínész ábrázol és táborkarától körülvéve beszéli meg a haditervet.

Ujabb kürtöző. A felvétel megkezdődik. A különböző oldalakon felállított felvevő operatőrsereg szinte egyszerre nyúl a kurblihoz — és megkezdődik a forgatás. A török csapat mozdul, neki a falaknak, a máglyák fellobognak, a lovasok korbáccsal kergetik előre a gyalogosokat, egy óriási faltörő kost hengeritenek a felvonó várkapunak, létrák csapódnak a falakra és a félmeztelen szaracének, görbe kardjukat a foguk közé szorítva, rohannak fel a létrákon. Fent a kereszties sereg elszántan küzd, óriási köveket, szurkot, forró ólmot zudít az ostromló csapatokra, ha egy-egy török feljut a sziklapárkányra, hatan rohannak rá és török és keresztény egymást átölve zuhannak le a széditő mélységbe. A csata változatlan hevességgel folyik tovább, egy óriási természetű lófarkas véres ruhájú bég, a szultán hadvezére, minden öt percben felrobog a szultáni sátorba, jelenteni a csata állását... A rendező tüdejét megerőltetve, ordít a szócsővön keresztül, a telefonisták csurgó verejtékekkel dolgoznak, füst, máglyaláng és pokoli porfelhő tölti be a képet... A csata eldőlt... A törökök feljutottak a bástyára, a keresztiesek lassan-lassan vonulnak vissza, a törökök már hatalmukba kerítették a felvonókaput — egy kürtjel — a vitézek rendetlen futásban keresnek menedéket — a leszakított zászló porban hever — és a következő pillanatban fenn lobog a lófarkas, félholdas zászló — a próféta lobogója. A bég beront Saladinhoz és fuldokolva

— Uram, a csata eldőlt... Jeruzsálem falain próféta szent lobogóját lengeti a szél!...

Egy kürtjel és megmerevedik az egész kábító pompájú kép. Állóképeket vesznek fel a mozgó fotografusok a tömeg különböző részéről... Utánna még egy kürtjel. Vége a felvételnek... Az egész csata körülbelül egy félóráig tartott... Noa megrohanja a gratulálók egész serege, nem is tudja, hogy kivel fogjon előbb kezét, mindenkinek sugárzik az arca, a felvétel szenzációsan sikerült.

A sereg egyrésze elvonul — ők befejezték a munkát és mennék visszaöltözni civilbe. Uána megrohanják a kifizető helyeket. Husz pénztár van felállítva, amelyeket Kluger dirigál és a sok ezer főnyi ember másfél óra leforgása alatt pontosan ki volt fizetve. Ez az egyetlen nap 2½ millió márkába

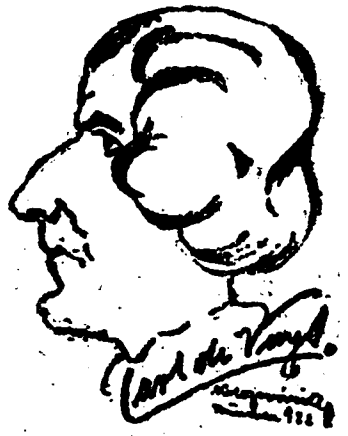
Fritz Greiner — Saladin

Manfred Noa — A „Nathan, der Weise” rendezője

Werner Krauss — Náthán

Carl de Vogt — Templomlovag

került a gyárnak, amely nem tulságosan nagy összeg, ha meggondoljuk, hogy az egész film 30 millió márkába került. A tömeg azután megrohanja a kantint és a nagy csata fáradalmait a hősi halottak és sebesültek épp úgy, mint a keresztények és a törökök; vidám sörözés (bajor sör!) mellett pihenik ki.

Künt Jeruzsálem falainál közben tovább folyik a felvétel, megérkezik Werner Krauss, Náthán megszemélyesítője... Csodálatos, megjelenítő erővel játssza ez a kiváló Reinhardt-színész Náthánt a bölcsőt, aki vallásának — a zsidó vallásnak — ercejjel megbékíti a háború és üldözés poklában fetrengő gyilkos emberiséget. Leányát, Recha-t — mily érdekes véletlen játéka a sorsnak — Muzsnay Béci, a Nemzeti Színház művésznője játszotta, aki már befejezte szerepét — és nincs itt Münchenben, az egész német filmgyártás legnagyobb bánatára. Mert amit ez a színészprodákált, hervadhatatlan dicsőséget és páratlan megbecsülést szerzett a magyar művészi munkának... És háborodjanak fel a társadalmi egyesületek — Muzsnay Béci — a Nemzeti Színház tagja — elvállalta Recha szerepét — elvállalta és el is játszotta, úgy hogy senki különben nem tudta volna e sokat üldözött és megkínzott zsidó leány alakját életre kelteni... A keresztény templomlovag szerepét, akiről később kiderül, hogy Recha testvére: Carl de Vogt, ez a kiváló fiatal német filmszínész játssza, imponáló biztonsággal és erőteljes színészi ábrázolással.

Most az a Jelenet következik, amikor *Saladin* szultán Jeruzsálem főterén ki akarja végezteni az elfogott keresztény vitézeket. De közbelép Náthán, az üldözött, megesufolt, a keresztényektől meggyalázott Náthán és felemeli szavát az érdekükben, a *humanitás, az omberszeretet, az egymás iránti testvéri érzés* glóriás ereje sugárzik ki Werner Krauss játékából... *Saladin* megkapva Náthán szavaitól, a nép üdv-
rivalgása közben — szabadon bocsátja a kereszties lovagokat — és maga mellé ülteti — Náthánt, a zsidót...

A felvétel este 7/8 órakor ért véget. Az előkelő vendégek, a szereplők, a rendező, igazgatóság, ugy a keresztények, mint a zsidók, boldog hangulatban, a jól elvégzett munka felemelő tudatával tértek haza... Résztvettek az emberiség, a humanitás egy kis láncszemének megkövácslolásán, amelyből felvilágosultság és békesség fog áradni a részeg jelszavaktól megtévelyült emberiségre... Ugy legyen.

Két napra rá *Jom-kippur* előestéjén a *Künstlerhaus* mögött lévő gyönyörű zsidótemplomban tartottam az ünnepet. Amint megtudták, hogy én és *Fenyő Emil* idegenek vagyunk, bevezettek és imakönyvet kaptunk... Az istentisztelet gyönyörű. Prédikáció német nyelven. A rabbi a népek egymásra találásáról és kibéküléséről beszél. *Nathan, der Weise* jutott az eszembe.

Kálmán Zoltán.

A zsidó diákbizottság felhívása

Hittestvéreink!

A tanulmányait külföldön folytató főiskolai zsidó ifjuság gyámolítását irányító bizottság megalkult. Alólirottak átvették annak vezetését. Hazánk határain túl, távol otthonuktól és megszokott körüktől, a külföld egyetemi városaiban, ismeretlen emberek között, gyámol és támasz nélkül zsidó diákok küzdenek. Tanulnak és küzdenek a nyomorral, a nélkülözéssel. A tudomány fényét, világosságát, áldását keresik. Számosan közülök hazájuk szolgálatában vérüket hullatták. Nem akarnak lemondani arról, hogy tudományos céljukat elérjék, miután a háboru folytán már eddig is éveket vesztek el.

A zsidóság erejét a tiszties polgári munkát végző társadalmi rétegek és a szellemi élet, a tudomány képviselői alkotják. A magyar zsidóság élni óhajt azon jogával, hogy intellektuális tényezőket neveljen és önmagának szellemi értékét a jövő generációkban is föntartsa. Együttérzünk azokkal, kik nélkülözések között küzdenek a tudomány megszerzéseért. Hogy nyomoruságban el ne pusztuljanak, összefogunk az ő támogatásukra. Fölvívjuk magyar zsidó hittestvéreinket, hogy biztosítsák számukra a mindennapi kenyeret, a tanulás lehetőségét.

A hitközségeket fölkérjük, nyissák meg a templomi adakozást erre a célra. Alakítsanak helyi bizottságokat. A hiveket fölkérjük: áldozzanak, adakozzanak! Nemcsak a magyar zsidóságnak, de a hazának javát is szolgálják, midőn e hon szülőtteiből a tudomány számára értékes embereket, magas színvonalu és széles látókörű férfiakat nevelnek.

Magyar zsidó Hittestvérek! A Könyv népének sarjai vagyunk, a szellemi élet a mi kincsünk, boldogságunk, nem engedjük a jövő nemzedékből kivesszni a kultura erejét és értékeit.

A Sziv népének sarjai vagyunk, nem engedjük a sors ridegségével küzdő fiainkat idegenben anyagi léterők híján, tikkadtan elalélni a tudomány forrásainál.

Akt ember, becsületes és nemes, az megért és követ minket! Aki festvérünk hitben, vérben, szeretetben és a kultura megbecsülésében, velünk tart és velünk áldoz.

Föl nemes eselekedetre és szent áldozatra a tudományszomjas zsidó ifjuságért!

Budapest, 1922 október hava — 5683 Tisri hava végén.

A Zsidó Diákbizottság vezetősége:
Dr. Lederer Sándor, dr. Hevesi Simon, dr. Váronyi Vilmos, dr. Szabolcsi Lajos.

Pénzküldeményeket kérünk: a Belvárosi Takarékpénztár folyószámlájára, a „*Nyomorgó zsidó diákok részére.*” Nádas Lipót, a bizottság pénztárnoka.

HIREK

A német nemzet harca az antiszemizmussal ellen. Mainzban a héten tartották meg a „*Verein zur Abwehr des Antisemitismus*” nagygyűlését. *Gothein* miniszterelnök üdvözölte a megjelenteket, azután a mainzi helyi csoport elnöke, *dr. Opmann* keresztény igazgató tartott előadást következő címmel: „*Az antiszemizmussal szembeni veszélyei kijelölés és befelöl.*” Az antiszemizmussal — mondotta — erkölcsstelen mozgalom, melynek semmi létjoga nincs. Nevetséges az antiszemita felhívás az egyszázaléku zsidó lakosságtól és nagyon is bünyösök azok, akik az ifjuság lelkét megmetyelvezik az antiszemita tévtanokkal. Minden tisztességes keresztény feladata, hogy az antiszemizmussal szemben küzdjön. Nem igaz az, hogy a zsidók meg akarják semmisíteni Németországot, ellenkezőleg az az igaz, hogy a legkitünőbb zsidók dolgoztak azon, hogy a háboru kitörése megakadályoztassék. *Nem szabad a zsidókat kizárni a német nemzetből, mert külön német faj nincs. Német az, aki németül ér és gondolkodik és dolgozik a német kulturáért. Zsidók nélkül ma nem volna német kultura.* A külföld előtt súlyosan kompromittál bennünket az antiszemizmussal, és ezért ellene, mint kulturaellenes mozgalom ellen is, küzdeni kell. Az antiszemizmussal szemben az erkölcsstiség fegyverével kell küzdeni, elsősorban a keresztény egyházaknak és iskoláknak. Az előadást óriási tetszéssel fogadták a megjelentek, kiknek legnagyobb része nem zsidó volt.

— *Röpcédulák...* Tisztelt Szerkesztő Ur! B. tudomására hozom, hogy a magyar királyi államvasutak budapesti igazgatóságának hirdetőtábláim talmudgyalázó és a zsidóságot becsúszó kitételeket tartalmazó röpcédulák vannak kiragasztva. A cédulák teljes névaláírással vannak ellátva. Kérjük ezen tényre a nyilvánosság elé hozni. Teljes tisztelettel: *Egy zsidó vasutas.*

— *Zsidó hősök emléke.* A mezőberényi izr. hitközség zsidó hősi halottainak emléktábláját október 29-én leplezik le nagy ünnepély keretében. Az avató beszédet *dr. Silberfeld Jakab* békéscsabai főrabbi fogja tartani. Az ünnepélyre az érdeklődőket ez uton hívja meg a hitközség.

— *Zsidó hősök emléke.* A szekszárdi izr. hitközség 1922. évi október hó 29-én délelött 11 órakor tartja templomában a világháboruban hősi halált halt fia emléktáblájának leleplezési ünnepélyét.

— Az *Omló Műbarátok Köre* által fenntartott művészeti iskola az új tanévben egy kőfaragó-osztályt nyit, amelyben a kőfaragó ipari pályára képes ki művészi színvonalon olyan zsidó ifjakat, akik erre hajlandóságot éreznek. Felhívjuk tehát azokat a legalább 16. életévüket betöltött és 4 középiskolai bizonyítvánnyal rendelkező ifjakat, akik a pályára akarnak lépni, hogy iskolai bizonyítványukkal és rajzbeli vagy mintázó készségeiket igazoló munkáikkal az *Omló helyiségekben* (VIII. Rákóczi-ut 17. I.) délelött 11 és 1 óra között jelentkezzenek.

— *Bánóczy Józsefné gyászja.* *Leipniker Manóné* szül. *Klein Anna* 83 éves korában Budapesten meghalt. A nemeslelkű, rendkívül műveltségű mátróna régi patricius budapesti családból származott, atyja az első közé tartozott, kik mint zsidók a fővárosban ipart folytattak. A megboldogult két leánya gyászolja: *Bánóczy Józsefné*, a magyar zsidó társadalom e kiváló, általános szeretéttől övezett tagja és a néhány évvel ezelött elhunyt *dr. Kürli József* táblabíró özvegye. Nagy részvét mellett temették el huszonöt évvel ezelött elhunyt férje mellé. A kiváló család gyászborok tagjai iránt az egész zsidó társadalomban nagy a részvét.

— A falu „magyar-zsidó asszonya”. Szimchasz-Tóra ünnepén temették a veszprémmegyei Dudar községben Deutsch Hermann ottani gazdálkodó feleségét, szül. Riesz Berta asszonyt. A meghaldogult 40 évig élt a községben és jótékonyága, valamint nemességűsége révén közbecsülésnek örvendett. Az ünnep miatt a Bakony mélyében fekvő kis községbe a legközelebbi, várpalotai rabbit kihozatni nem lehetett és már-már úgy volt, hogy a halottat gyászbeszéd nélkül temetik el. Ertesült erről Mészáros András dudari református lelkész és odaüzent a gyászoló családhoz, hogy ő mond gyászbeszédet az elhunyt fölött. A család természetesen a legnagyobb készséggel beleegyezett ebbe és a nagytiszteletű ur papi ornátusba felöltözve parentálta el a halottat. Szem nem maradt szárazon, midőn beszédjében utalt arra, hogy meghaldogult „mint igazi magyar-zsidóasszony” mindkét fiát nyugodt lélekkel bocsátotta hazánk védelmére. Az egyik kiüntetéssel mellén megtért ugyan, de a másikat feláldozta a „magyar-zsidóasszony” a hazáért. Jóleső érzés tölti el szívét — így folytatta beszédét — hogy itt látja híveit teljes számban, ami az egyetértésnek és kölcsönös megbecsülésnek jele. Köszöni ezt a falu népének, mely nem hagyja magát megtántorítani. A temetőbe az egész falu kikísérte a halottat és a megásott sir újabb tanubizonyosága volt annak, hogy a falu népe zsidó embertársával mily békés egyetértésben él. Az ünnep miatt ugyanis a zsidók sirt nem áshattak, mire a községi bíró saját maga ment el az özvegyen maradt férjhez és engedélyt kért arra, hogy a sírásás dolgában ő intézkedjék. A sirt azután maga a községi bíró, egy községi előjáró segítségével ásta meg, hogy a halott emlékét a község nevében minél jobban megtiszteljék. Így temették el a falu „magyar-zsidóasszonyát” nyilvánvaló jeléül annak, hogy a falu népe együtt érez zsidó polgártársaival. A dudari és környékbeli zsidóság az „Egyenlőség” útján mond halás köszönetet nagytiszteletű Mészáros András lelkész urnak, valamint a községi bírónak és az előjáróságnak, hogy a gyász és fájdalom napjaiban ily megható módon nyilvánították felebaráti szeretetüket.

— **Templomi adomány.** A numerus clausus által külföldre kényszerült magyar zsidó diákok és az internáló táborban sanyalódó zsidó családok nyomora és szenvedése iránti mélyes megértésről adnak tanubizonyoságot a kis szentgotthárdi hitközség tagjai. A főünnepi templomadományok eredményeképpen Rechnitzer Ernő hitközségi elnök 38.000 koronát juttatott el hozzánk, melyből 18.550 korona a diákokat, 19.450 korona az internáltakat illeti.

— **Új templomelőjárók.** A hitközség választmánya most válaszoltta meg a Csáky-utcai és zuglói templom előjáróit. A Csáky-utcai templom előjárói lettek: Faludi Iván, Hornik Sándor, Keller Gerson, Schillinger Miksa, Haasz Lipót, Weisz Manó és Wilhelm Kálmán. A zuglói templomé Fischer József, Rechnitzer János, Tausz Lipót, Wina Ferenc.

— **Negyvenmillió a főünnepnek bevétele.** A hitközség hétfői választmányi ülésén dr. Gábor Gyula, a hitközség főtitkára bejelentette, hogy a hitközségnek a főünnep alkalmával 40.501.609 korona volt templomszékbérletek és adományok révén a bevétele. A dohány-utcai templomban 9 millió 160.000 koronát, a Rombach-utcai templomban 4.797.175 koronát, az aréna-uti templomban 549.220 koronát, a páva-utcai templomban 369.600 koronát, a zuglói templomban 119.430 koronát, a parlamentben 1.957.300 koronát, a Csáky-utcai templomban 1.870.000 koronát, a Wesselényi-utcai pótimaházban 512.000 koronát, a Svábhegyen 1.170.000 koronát, a sip-utcai pótimaházban 65.000 koronát, a Wesselényi-utcai tornateremben 68.500 koronát, a fluárvaházban 1.540.000 koronát adományoztak a hívek. A zsidó-sziv gyönyörű munkáját jelenti ez a statisztika.

— **Hymen.** Euglmann Bellát eljegyezte Erik Miksa Bonyhádon. (Mindenkülön értesítés helyett.)

Steiner Gizuska Rákospalota és Schönfeld Vilmos Nyereosifalu jegyesek.

Róth Sándor október 22-én délelőtt 11 órakor vezette oltárhoz a dohány-utcai templomban Weisz Máriát.

Krausz Emil főszdebizományos eljegyezte Necker Lillit, Necker Albert régiség- és műkereskedő leányát Budapesten.

Dr. Schäfer Adolf soroksári ügyvéd és Bánó Ilona házasságot kötöttek. Minden külön értesítés helyett.

— **Jubileum.** Német Farkas Imre, húszéveses működési jubileumát október 28-án, szombaton, a délelőtti istentiszteleten ünnepli az örömvölgy-utcai imaház-egyesület templomában. Az ünnepségre a templom vezetősége a híveket és Német Farkas ismerőseit ezuton is meghívja. Braun Illés, elnök.

— **Lukács Lajos,** az V. kerületi templomkörzet első elnöke a héten hosszas szenvedés után elhunyt. Áldottlelkű, felekezetéért minden áldozatra kész, kiváló zsidó férfi volt, kinek nevét a szegények és elnyomottak szeretettel és hálával emlegették. Mint a körzet első elnöke, igen nagy alapvető munkát végzett a lipótvárosi zsidóság vallási életének fel- lendítése körül. Temetésén, mely nagy részvéttel ment végbe, Hevesi Simon dr. főrabbi, Lederer Sándor dr., hitk. elnök, Stern Sándor körzeti elnök és Weisz Sámuel dr., a Csáky-utcai templom rabbija nagyhatású beszédekkel bucsúztatták.

— **Visszautasított ajánlat.** New Yorkból kaptuk a következő érdekes hírt: A Chicago Opera Company ajánlatot tett Rosenblath József zsidó kántornak, hogy Halévi Zsidóné-jében énekelje Eleázár szerepét. Rosenblathnak minden fel- lépéséért három ezer dollárt, magyar pénzben hét és fél millió koronát kínáltak fel. Biztosították, hogy szombaton és a zsidó ünnepnapokon nem kell fellépnie, és hogy szakállát nem kell levételeznie. Rosenblath visszautasította a megtisztelő és anyagilag igen kedvező ajánlatot, mert nézete szerint a szin- padai szereplés nem fér össze a zsidó kántori tradíciókkal.

BÁNYAI REZSŐ

SELYEM-, SZÖVET- ÉS BÉLÉS-ÁRUHÁZA
NAGYBAN ÉS KISNYEBEN

BUDAPEST

IV., TÖRR ISTVÁN-U. 9. FÉLEM.
(VÁCI-UTCA SAROK)

Vidéki kereskedők és szabónőknek
rendkívül jutányos ángró-árak.

PAPLANÉRT első utja Szalai
a paplankirályhoz legyen. VII., Kertész-u. 35.

Korall- és borostyán-füzérek, gránát-
ékszerek, gyöngyök, arany- és ezüst-
régiségek vétele a legmagasabb árban
KRAUSZ TESTVÉREK műtvsők IV., Harisköz 4.

Nagy mellékjövedelemre

tehet szert mindenki, ha egypár órát szentel
nekünk. **Tanárok, tanítók, tőskolai
hallgatók is jelentkezzenek.** Érdeklődők
címüket „Mellékjövedelem” jelige alatt
a kiadóba küldjék be.

Fehérnemű-kelengye, vászon, asztalnemű

izléses kivitelben

FENDRICH IMRE és TÁRSA cégnél Budapest, IV., Deák-tér 3.

REFORM

FOGÁSZAT

műfog kaucsukba foglalva 500 K, Reform lemezen műfog 1000 K, Reform műfog szápadásmentes 1500 K-tól 2000 K-ig. Amerikai porcellán-fogkorona 2000 koronától. Blombák, fogtisztítás mérsékelt áron. Vidékieknek soron kívül rendelés egész nap. Vasár- és ünneppnap 10-1 óráig. **Dentist Fenyvesi Menyhért** fogászati intézete, Budapest, IX., Ráday-utca 5. (Kálvin-tér mellett.)

Menyasszonyi kelengyék, téli fehérművek
Székely Jenő -nél IV., Kammermayer Károly-utca 2. (Szervita-tér sarkán).

BUTOR **Gáspár Nándor,**
 Baross-utca 9. sz.
 Szolid, olcsó kiszolgálás.

NAGEL ADOLF
 zsák- és ponyvagyár és kölcsönző intézete
 Budapest, V. ker., Arany János-utca 10. sz.
 Gyárak: V., Balaton-utca 18. és VI., Bulcsu-utca 9.
 Telefon: 85-92, 80-82, 104-10, 164-00, 112-79. Sürgőnycim: NAGELA.

BRILLIÁNSOKAT gyöngyöket, régi-
 szöveget, bárkinél
 drágábban vessz:
Székely Emil Király-
 utca 51. Tel: Józsa. 105-38.
 (Teréztempl. szemben)

Fényképezőgépek, prizmas távcsövek,
 sportcikkok
RADO, IV., Egyetem-tér 3. Vétel, eladás.

ZSOLDOS TANINTÉZET
 a legjobban készít elő magánvizsgákra.
 Budapest, VII. ker., Dohány-utca 84. szám,
 * * * Telefon: Józsa 124-47. * * *

Bőrgarnitúrákat csak elsőrendűt készít és exportál
Fiesch kárpitos
 Budapest, VII. Szövetség-u. 88. Magyar színházzal szemben.

TAPÉTÁK
 nagy választékban jutányosan Neustadtban, Ernő-tér 13.

PARISNYA
LUKÁCS ÉS PÁSZTOR
 Budapest, IV., Egyetem-utca 11.
 (Gróf Mátyási-palotával szemben)

Ujkoronák és hálás-selymek
 nagy választékban.
Feltűnő olcsó árak.

Modern parókéak **PIECHNIK ÉS MECHTL** **Hennée-pasta**
 IV., Váci-utca 9. sz., lélekmélet
 Telefon: 31. **hajfestés**

— **Havi százezer osztrák korona.** **Rosenberg Sándor** Miskolcra „*Tragikus délelőtt*” című vezércikkünk hatása alatt havi százezer o. koronát ajánlott fel nálunk egy bécsi magyar zsidó diáknak. Az Egyenlőség a nemes adományt méltó helyre juttatta.

— A zsidó templomkörzet vezetősége dr. **Láczter Dénes** rabbit, a nagy ünnepeken kifejtett lélekemelő hitszónoki működése folytán, a pesti izr. hitközség előjárósága hozzájárulásával, a rabbi állásra meghívta.

— **Halálozás.** **Róth Mór**, mint férj, férjezett lánya, özv. **Beck Ignácné, Hoffer Sándorné, Fischer Menyhértné, Barna Ferencné, fia Jenő,** fájdalomtól megtört szívvel temették el folyó évi szeptember 22-én **Róth Mór** német, ki 62 éves korában, boldog házasságának 44-ik évében, csöndesen elhunyt. **Róth Mór** nében egy páratlan feleség, kiváló anya és szeretett anyós veszett el és pótolhatatlan őrült hagyott az élők szívében. Emlékét örökké kegyelettel őrizzük! **Róth Mór és családja.** Cegléd, 1922 október hó.

Coboly marmata-kabátok jutányosan **Breitfeld szűcsnél, Váci-u. 10**

— A VI. ker. aréna-utli templomban f. hó 24-én nyílt meg a Talmud-tóra iskola. Eddig is 120 növendék iratkozott be. Három óraker jelent meg a templom előjárósága és **Weisz Miksa dr.** kerületi rabbi szép beszédben nyitotta meg az új iskolát. Hillel példáját állította a tanulók elé, ki dermesztő hidegben az iskola tetejére feküdvén, hallgatta meg a tanítást. Reméli, hogy az új otthonban minél többen látogatják a Talmud-tórárt.

— A **Budapesti VIII—IX. kerületi Izraelita Nőegylet** 1922 november hó 7-én délután 5 óraker a Royal-szálló fehértermében társas uzsonnával egybekötött kultur-délutánt rendez, melyre tagjait ezulon is tisztelettel meghívja az **elnökség.**

— Az Egyenlőség szereladomány-akciójára e héten beküldtek (internáltak részére): **Sáfár Dávid** Pusztacség használt ruhanemű, **Braun Aladár** Tiszafüred használt ruhanemű, **Löwy Bélána** Veszprém ruhanemű, özv. **Farkasházy Vilmosné** használt ruhanemű. Kiosztjuk.

— A **Bóni gyártelep és mezőgazdasági rt.** közli, hogy alaptőkéjét 26 millió koronára emelte fel. Az elővételi jog minden 2 darab régi részvény alapján 1 darab új részvényre 2000 korona befizetése ellenében a Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Banknál folyó hó 26-tól november 3-ig gyakorolható.

— **Gyermekelőadás a zsidó diákok javára.** Szépen sikerült gyermek-előadást rendeztek Bicskén a külföldön tanuló zsidó diákok és a budapesti zsidó menza javára. A „Tavaszi tündére” című darabot adták elő. Közreműködtek: **Leitner Irénke, Steiner Bözsi, Berger Juliska, Pressburger Rózsika és Manó, Breuer Annus, Friedmann Ellus, Blau Ilus, Ries Mancika, Berger Regica, Salamon Magda.** Az előadás rendezése körül **Pressburger Dezsőné** buzgólkodott. Az est 11.000 koronát jövedelmezett, melyet az „Egyenlőség”-hez küldték be.

Hétpé, sárcipő kapható, javítható Neumann, Nagymező-u 44.

— Az első istentisztelet... Az immár harmadik iskolaévét megkezdett elemi fiu- és leányiskolának és a másodikban működő polgári fiu- és leányiskolának intenzív működésével a budapesti-józsefvárosi zsidó ifjúság hitbeli és vallásos életének renaissance-ához jutott. Frissen pezsdülő, egészséges élet lüktet a Józsefvárosi életrevaló, nagy hízogató pótló, csakhamar gyökeret vert mindkét iskolájában. A normális iskolának buzgó igazgatója, **Erdős József,** a polgári iskolát pedig fáradhatatlan igazgatója, **dr. Lasz Samu,** a tudós és kiváló pedagógus irányítása virágoztatja fel; mindketten, az ősi hitélet tradícióhoz híven, vezeték népes intézetüket. **Beréssz szombatján** méltó ifjúsági istentisztelet követte az öregeket és vendégül ottmaradt az „Emberbarát” imaegyesület a templomának ősz rabbija, **Rosenberg I. H. is,** ki nagy gyönyörködve szemlélte a vallásos áhitatban sűrűlődi fiataloságot. Ott volt **dr. Hajdu Marcel,** a VIII. ker. templomkörzet elnöke. **Zimmermann Dezső** és **Hajdu Jenő** iskolaszéki tagokkal. Az istentisztelet funkcionáriusai maguk a tanítástestület tagjai voltak.

Szőrmekabátok legjutányosabban **Deszerezhettők**
STERNLICHT A.
 Balyáros, Régi posta-utca 1.
 Telefon: 142-10.

Szöllősi és Kálmán
 selyem- és szövetárúháza

Budapest, IV., Hajdu-utca 16. (Szt. u. sarkán)

— A Wiener Bank-Verein f. hó 19-án tartott közgyűlése az alaptőkét 1 milliárd koronáról 2 milliárd koronára emelte fel. Egyelőre 500 millió n. é. részvény bocsátatik ki, melyek az 1923. üzletév eredményéhez részesülnek és a részvényeseknek 2:1 arányban ajánlatnak fel.

— A Rimamurányi osztaléka. A Rimamurányi-Salgótarjáni Vasmű Részvénytársaság igazgatósága közli, hogy az október 31-ikére egybehívandó rendes évi közgyűlésnek indítványozni fogja, hogy az 1921/22. üzletévre az osztalékjogosult 870.000 darab részvény után részvényenként ötven korona osztalékot adjon. A társulat termelése az előző évvel szemben megháromszorozódott s a béketermelés ötven százalékát érte el. Az igazgatóság továbbá a társulat különböző jóléti alapjai javára négy és fél millió koronát, a Horthy-inségakció javára kétfélmillió koronát és közjótékonyági és közművelődési célokra egy és fél millió koronát kíván megszavaztatni.

— A Magyar Szalámgyár Rt. közli, hogy a f. hó 22-iki közgyűlésen az alaptőkét 50 millióról 300 millióra felemelte. Az alaptőkefelemelést Németország legnagyobb husipari vállalatának, valamint a vállalat budapesti, szegedi, makói (HAFLAG) részvénytöbbségének megszerzése, schwehāti, humbergi, berlini és hamburgi telepeinek teljes üzemmel való működése és tökeszüksége indokolja. A vállalat minden régi részvényre, névértéken két új részvényt ad. A fennmaradó darabokat a részvénytársaság svájci, francia és német üzletbarátjai veszik át.

— Müller Lajos butorgyáros, Dohány-utca 37.

— **ADOMÁNYOK.** E héten beérkezett hozzánk: Tetszés szerinti kiosztásra: Bánhidai-Alsógalla-Tatabányai izr. hitközségben templomadományok: Krisháber Sándor 100 K, Spiegel Samu 100 K, Leder M. 100 K, összesen 300 K, Stern Salamonné Balatonfőkajár 100 K, Neuhaus Szentkirályszabadja 200 K, K. I. 1000 K, Egy előfizető 200 K, Heimler Jenő 30 dinár = 1140 K, Ehrenfeld Lipótné Nyergesujfalu gyűjtése Ehrenfeld Frida eljegyzése alkalmából 700 K, Weisz Mór 100 K, Név nélkül 150 K, Schwartz Arnoldné Tiszaroff 300 K. — **Szentföldi nyomorgók részére:** Pollák József butorgyáros Baja 2000 K, K. L. meirbánsz-pénz 100 K, Örkényi izr. hitközségben kaporah-megváltás címén befolyt adományok 670 K, Katz Ábrahám Felsőszentiván 540 K, Braun Ilka 400 K, Özv. Weil Ignácné 50 K, dr. Lemberger Ábrahám főrabbi Nyírbátor 650 K. — **Zsidó vak katonák részére:** Pollák József butorgyáros Baja 1000 K, Özv. Diamant Miksáné Szentés 200 K, Balázs Dezső Szentés 500 K, Lukács Lajosné 1000 K. — **Zsidó vakok intézete javára:** Pollák József butorgyáros Baja 1000 K, Armuth Márkné 200 K. — **Zsidó leányvárház részére:** Dr. Sós Ernőné 500 K, Armuth Márkné 200 K, Haás Hermin tanítónő Kecel 200 K, Mészáros Antal Celldömölk zirci leánya felgyógyulása alkalmából 100 K. — **Magyar zsidó iskolák hallgatók javára:** G. A. Bácska 50 jug. kor. = 450 K, Özv. Róna Béláné Tab október-szeptember havi hozzájárulás leánya eljegyzése alkalmából 2000 K, Eta 120 K, Armuth Márkné 200 K, Hermann Márkus Lábod nagyatyái templomadomány 1000 K, Steiner Jenő Tolna 300 K, Kovács M. 250 K, Balatonboglári izr. hitközség Kohn Jakab pénztárnok utján 1000 K, Özv. Weisz Gézáné 300 K. — **Weiss Alice gyermekágyasotthon részére:** Özv. Diamant Miksáné Szentés 100 K, Balázs Dezső Szentés 500 K. — **Országos Izraelita patronázs-egyesület részére:** Gondai J. 250 K, Dölle Zsigmond 200 K. — **Izraelita Aggokháza javára:** Armuth Márkné 200 K. — **Izraelita Szeretetház részére:** Armuth Márkné 200 K. — **Izraelita Sikeletnének Intézete javára:** Kovács M. 250 K. — **Zsidó hadilázvegyek és árvák javára:** Löwy Istvánné Újpest 200 K. — **Zsidó zsidó gyermekek javára:** Strasser Erzsébet Gyén 1000 K, Klein Jenőné édesanyja emlékére 200 K, Armuth Márkné 400 K, Preisach Mór 1000 K, Balázs Dezső Szentés 200 K, Engel Ödön IV. elemi isk. tanuló 50 K, Özv. Weil Ignácné 50 K, Név nélkül 500 K. — **Magyar izr. kézmű- és iparműves-egyesület javára:** Darvas Sándor Szentgál templomadomány 500 K. — **Zsidó kórház részére:** Armuth Márkné 200 K. — **Budapesti zsidó menza javára:** Dr. Sós Ernőné 1000 K, Preisner Miklós 1000 K. „Amerikai barátok” New-York 12 diák ellátására havi hozzájárulás 12.000 K, Preisach Mór 1000 K, Armuth Márkné 200 K, Wolf Sándorné Szombathely 1000 K, Lemberger Vilmos 10.000 K, Fazekas Ferencné egy diák ellátására első félévi hozzájárulás 6000 K, Wolf Sándorné Szombathely október és november havi hozzájárulás 2000 K, Grubler Vilmos nagykereskedő Szombathely 750 K, Fleitner Lajos vaskereskedő Nyiregyháza 1000 K, Özv. Weil Ignácné 50 K, Preszburger Dezsőné által Bácskán rendezett gyermekelöladás jövedelme 5500 K, Klein Mór Mátészalka 5000 K. — **Wini magyar zsidó iskolák hallgatók javára:** Krausz József Pécs 200 K, Brichka Károly Újpest 1000 K, Kiss M. Nyiregyháza 100 K, Guttman Samuelné Szeged 500 K, Eta 450 osztr. kor., Guttman Riza édesanyja halálának évfordulója alkalmából 100 K, Kovács Lajosné 500 K, T. testvérek 100 K, Bocznai József Debrecen 200 K, Frank Imre Debrecen 500 K, Fleiner Lajos vaskereskedő Nyiregyháza 1000 K, Özv. Oesterreicher Miksáné Székesfehérvár 2000 K, Özv. Hoffmann Ignácné Székesfehérvár 3000 K. — **Szegedi zsidó menza részére:** Steiner Alfréd Nagyatád templomadomány 500 K. — **Zsidó Székesfehérvár javára:** Armuth Márkné 200 K, Lukács Lajosné 1000 K, Neumann Miksa 250 K. — **Keszteménynéknél templom javára:**

Dr. Réh Béla
Elektromágneses gyógyintézet

az összes moderna villamos és sugaras gyógymodokkal
Fájdalommentesen gyógyít!
Idegességet, álmatlanságot, fejfájást, szédülést, fülzúgást, nagyfeszültséget, ideggyengeséget, ischiást, bennfőléteket, gerinc-, szív-, gyomor- és bélbajokat, agyhárvizelést, hajhullást, rheumát, köszvényt, máj- és veszemészesedést.
VII., Vilma királynő-ut 43.
Kérjen prospektust!
Telefon: József 26-24.

Glaser Mihály szüzemester.
Kész szőrmétrak raktára
Budapest, VI., Izabella-utca 68. szám. (Aradi-u. sarkán.)
Átalakítás, javítás, szőrmefestés, nyarabőr kikészítés. — Vadbőröket vásárolok.

gumiszarok a cipőt tartósabbá és elegánsabbá teszi

LISZTET
a nagyban malomáraknál
olcsóbban
megrendelésre házköz szállítunk
Budapesti Áruforgalmi r.-t.
Budapest, VII., Klauzál-tér 16. sz.
Telefon: József 38-16

Füredi szücs
Kabátok mérték után, készárú raktáron, javítások pontosan eszközölteknek.
VI., Sándor-utca 5. Teréz-körtől sarkán. **Telefon: 137-07.**

Szabástanítási intézet férfi- és nőruhákra, valamint szabástanításra, valamint szőrmétrak, szőrmefestés, nyarabőr kikészítés, vadbőrök vásárlása.
szűcs utb. munkára tanít a legmodernebb rendszerrel, jótékony melletti, hiteles bizo- **Mészáros Sándor** okt. műszabástanár, Budapest, VII., nyitványt ad: **Nagydiófa-utca 27. l. em.** Külön e házban divattalpek és szabástanítás-üzletem van, ahol a legjobb angol, francia és amerikai női és férfi divattalpek, szakkönyvek megrendelhetők. **Válaszbélyegűt kérek. !!Pártoljuk az igazi szakembert!!**

Fűző és mégsem fűző
(Örvényesek védve)

Őszi divat szepzációja! Könnyű, kényelmes, elegáns. **G. E. R. O.**, Budapest, VII. Király-u. 69.
Kiszállítás a Kistó-utca felé. **Telefon: József 00-00**

Legszébben és leggyorsabban

szűcs és szűcs- **Engel-Tesztvérek** kalmetestő, vegyi és száraz- **Engel-Tesztvérek** tisztító-gyára. **III. ker. J. utca 11. Telefon: J. 10-1**

Adler szücs

Alaska róka-, szürke róka- szürke farkas- és szörme- kabátok a legjutányosabb árban

VI., Király-utca 94.

Saját készítésű **מצבה** SIRKÖVEK

PFEIFER ÉS HESZRY

Budapest, X., Rozma-utca 7. sz., új temetőnél.
Nagy választék! Telefon: József 59-61.

Fischmann Testvérek kefeárugyára

Budapest, V., Ugynök-utca 22. sz.

SZÖNYEGET

minden fajtát legkülansabban vess és elad

Rudas és Hadl IV. ker., Petőfi-tér 5.
(Brisztol-szállóval szemben).
* * * Telefon: 164-33. * * *

Veszek használt butorokat, **Brüll** Dobozy-u. 25. l. 16.
zongorát, szőnyeget stb. **Brüll** Telefon: J. 40-54.

Tükörüveg,

tükröket és címtáblákat a legmagasabb árban vesz. Üvegézést elvállal
Markovits Kazinczy-u. 14.
Tel.: J. 134-45

PAPLANOKAT

pehelyvel, vatával és gyapjával csak **Dorschovitz** paplankészítőnél VII. ker., Garay-utca 43. sz. olcsón vásárolhat. **Átdolgozásokat vállalok.**

HAAS ELKÁN rokkant kályhás mester

VIII., József-utca 58. Elvállal cserépkályhák átrakását és minden e szakmába vágó munkákat a legjutányosabb árban.

Társaságbeli urinő,

kitűnő gazdasszony, vállalja estélycknél, jouroknál és minden alkalomra az összes rendezést, sütit, főzést egyedül végzi pompás kivitelben. Vidékre is megy. Szíves meghívást vár „Elsőrendű munkaerő” jellegére a kiadóba.

BUTOR

olcsóbb és jobb mint bárhol, szolid kiszolgálás, díjtalan csomagolás
BEHR műasztalos **Andrássy-ut 60.**
Csengery-utca sarok. Fióküzlet nincsen
!!! Ügyeljen a címre!!!

EISERNÉ és SZULNERNÉ

GYERMEKDIVAT-SZALONJA

Bécsi-ház VI., DESSEWFFY-UTCA 5. Tel. 128-74

Fü- és leány-gyermekruha, felöltő modelljeiben a legizlésebb színösszeállítás, különös figyelem és elsőrangú kidolgozás-összpontosul.

Feuer László VI. gimn. tanuló Temerin gyűjtése 260 dinár = 10,140 K.
Debreceni szülő menza javára: Fleiner Lajos borkereskedő Nyiregyháza 1000 K. — Nyomorba tartott családok részére: N. N. Tószeg 1000 K. —
Jászfényvári templom építésére: Harskovits Géza 50 K, Ehrlich Ignác Szolnok 50 K. — **Zöld** népköltés internálta részére: Fárber Dezső Csorvás 600 K, R. E. felgyógyulása évfordulója alkalmából 10 dinár = 390 K, Faragó Izidor Devecser 250 K, Fischer Lipót Nógrád-
verőce 300 K, Bánhida-Alsógalla-Tatabányai izr. hitközségi templomado-
mányok: Sebő Kálmán 200 K, Steiner 200 K, Reisz S. 300 K, Vogl Dóri 300 K, Spiegel Samu 400 K, Gelb Mór 200 K, összesen 1800 K, Katz Márton Hencida 5000 K, Fried Ella 300 K, Heimler Izidor mészáros Celdömök 500 K, Weisz Dezső Nagyatád 1000 K, Preiser Miklós 1000 K, Pollák József butorgyáros Baja 2000 K, Armuth Márkné 200 K, Wolf Sándorné Szombathely 1000 K, L. K. 200 K, Gajári Kemény 750 K, T. testvérek 100 K, Barcs-Drávidéki takarékpénztár Barcs 300 K, Müller Márton Fülöpszállás 200 K, Jungreis Ella és Erzi Pászto 150 K, Diamant Berta Nagybözörmény 100 K, dr. Diamant Salamon kőrörvos Tével 300 K, Geiger Béla Nyiregyháza 5000 K, Sipos Erzsébet gyűjtése Debrecen 2800 K, Ehrenfeld Manó Pestszentlőrinc 500 K, Reismann Nánán Szentgotthárd 200 K, Orkényi izr. hitközségben ka-
porah-megváltás címén befolyt adományok 670 K, Özv. Diamant Mik-
sáné Szentos 200 K, Häusner Arthur Nagyatád templomadóomány 1000 K, Szentgotthárdi izr. hitközség tagjainak templomadóánya a Szent-
gotthárdi Ipar- és Gazdasági Népbank utján 18.550 K, Schwartz Samu Debrecen 200 K. — **Külföldön** tanuló magyar szülő iskolai hallgatók javára: Csesztregi izr. hitközség templomadóánya Weller M. utján 2470 K, Grünbaum Dezső 3000 K, Faragó Izidor Devecser 250 K, László Samu állatorvos Báltaszék gyűjtése 56.520 K, Fenyvessl Tercelke gyű-
jtése Leichtig Gizella esküvője alkalmából 3000 K, Fischer Lipót Nó-
grádverőce 200 K, K. A. 1000 K, Natonek Lajos 400 K, Bánhida-Alsó-
galla-Tatabánya izr. hitközség templomadóományok: Braun Mór 600 K, Weisz Mór 200 K, Steiner 500 K, Vogl Dóri 500 K, Breuer Lázár 400 K, Spiegel Samu 200 K, Gelb Mór 200 K, Kálmán I. 500 K, Wessél I. 500 K, Schmdes 200 K, összesen 3800 K, Gyűjtés Davidovits Izidor és Winter Bözsike, és Winter Manó és Böde Frida eljegyzésük alkalmá-
ból 3150 K, Gábor Ignác gyűjtése Geiringer Irénke és Gold Imre el-
jegyzése alkalmából 600 K, Klein Jenőné édesanyja emlékére 200 K, Gonda J. 250 K, Neubauer Vilmosné édesanyja halálának évfordulója alkalmából 100 K, Flau Jakabné édesanyja halálának évfordulója al-
kalmából 100 K, Wertheimer nővérek Wertheimer Adolf igazgató utján 10.000 K, Kertész Mária Lengyeltől 200 K, Grünwald Lajosné Debrecen 500 K, Kárpáti Károly 150 K, Kann Sándor 400 K, Heimler Izidor mészáros Celdömök 500 K, Deutsch Ferenc Hadacsóntomaj 500 K, Weisz Dezső Nagyatád 1000 K, Reich Márton Mándok 1587.68 K, Prei-
ser Miklós 1000 K, Pollák József butorgyáros Baja 4000 K, Bács-Dráva-
vidéki takarékpénztár 300 K, Armuth Márkné 400 K, Schwarcz László és Gerzely Imre 100 K, Preisch Mór 200 K, Skorb Hedvig 50 K, F. B. Debrecen 20 szokol = 1800 K, Gajári Kemény 500 K, Grosz Izsák Battonya 1000 K, dr. S. A. 27.000 K, F. M. 8500 K, Heifeld Árpád Új-
pest 100 K, Heimler Jenő 20 dinár = 760 K, Weisz Dezsőné gyűjtése Grünfeld Tivadár elhalálozása alkalmából - koszorúmegváltás címén 2200 K, Fiumei szidőasszonyok gyűjtése a Fiumei Kereskedelmi Bank utján 12.500 K, Özv. Heimler Józsefné Szombathely 1000 K, Klein Már-
kus a harctéren elesett fia, Klein Ignác halálának évfordulója alkalmá-
ból 500 K, Dölle Zsigmond 200 K, Haas Miksa butorkereskedő Hajós-
utca 12. sz. 5000 K, Zilzer Béláné 1000 K, Pester Lloyd adománypénz-
tára 1650 K, Özv. dr. Csillag Mórné 600 K, Névtelen Uszód 100 K, Jungreis Ella és Erzi Pászto 150 K, Mayer Leó Sopron templomado-
mány 10.000 K, N. N. Tószeg 1000 K, Balázs Dezső Szentos 500 K, Nagyatádi izr. hitközség templomadóományok: Fleiner, Ignác 200 K, Misner Miklós 200 K, Vajda Jenő Tarany 2000 K, Krausz Beáta So-
mogyos 400 K, Krausz Nagykorpád 400 K, Adler Andor 200 K, Steiner Alfréd 500 K, Häusner Arthur 1000 K, Pártos Jenő 500 K, Steiner Miksa 1000 K, dr. Grünbaum Nánán 100 K és Jordán Géza 600 K, összesen 7100 K, Kohn Jakab Úcsöd 500 K, Baumgarten Dániel Miskolc gyűjtése 1600 K, Schlesinger Jakab-család Viukovec Deubitz Gyula gépészmérnök utján 13.000 K, Komlós Sándor 2000 K, Szentgotthárdi izr. hitközség tagjainak templomadóánya a Szentgotthárdi Ipar és Gazdasági Népbank utján 19.450 K, Silbermann Simonné 100 K, Rosenbergsándor Miskolc 10.000 K, Heller Dávidné Nagybecskerek 100 dinár = 3900 K, Fischer Ede Cegléd 1000 K, Pressburger Dezsőné által Bicskén rendezett gyermekeladás jövedelme 5500 K; Soproni Israellita hitközség templomi és közvetlen adományok Blum Alfréd utján 48.630 K, Neumann Miksa 250 K, Lőrincz Jenő és neje gyűjtése Gyurka fiuk brisz milohja alkalmából 6000 K, Deutsch Mór Zirc gyűjtése Deutsch Hermann halála alkalmából koszorúmegváltás címén 2000 K, Galantai Jenő 300 K, H. M. Felsőszentiván 500 K, Stein Ella és Stein Bözsike Rákospalota 100 K, Klein Márton Debrecen gyűjtése Ehrenfeld Eszti és Fuchs Ferenc eljegyzése alkalmából 3000 K, Özv. Reich Hor-
nátné Baja 2000 K, Fehér Antalné Szolnok 2000 K, Barcsi izr. hitköz-
ség templomadóományok dr. Bing Ernő hitk. elnök utján 12.000 K, Hu-
bert Miklós Lakösd 300 K, dr. Halász Jenő Urayújfalú 300 K, Buda-
pesti nyersborkereskedők egyesülete havi hozzájárulás Eller Arnold ut-
ján 16.200 K, Tokaj-Hegyaljai Ipar- és Kereskedelmi Rt. 2000 K, Löwy Istvánné Újpest 150 K, Klein Mór Mátészalka 5000 K; Schwartz Ar-
min Újkécske 300 K. — Strasser Rudolf megvakult hadrokkant ja-
vára: 150 K. — Özv. Freund Aronné részére: Biró borkereskedő anyja emlékeztetőre 400 K. — Engelhardt Jolán vak leány részére: Biró Dezső borkereskedő anyja emlékeztetőre 400 K. — Fischer Imóné ré-
szére: Biró Dezső borkereskedő anyja emlékeztetőre 400 K.
— Hibaigazítás. Lapunk utolsó számában kimutatott Dembinsky-
utca 4. sz. alatti alkalmi műtárban a szülő népköltés internálta javára 2000 K-át adományozott.

Műbútor

és porzsaszőnyegek vétele és eladása
LAX butoráruház Vörösmarty-u. 1. (Almássy-tér sarok.)
Vidékre csomagolás.

PYRAM

TERPENTINES CIPÓ-
KRÉMET HASZNÁLJUNK

PÁLYÁZATOK

NAPTÁR

Vasárnap, október 29. hétfőn 7., kedd 8., szerda 10., csütörtök 11., péntek 12., szombat 13. Heti szidra: Lech-lecho (M. L. 12-17. f.). — Háftoro: Lomo szómáj Jáakov (Jeza. 40. f. 27. o. 41. f. 16. v.). — Szombat bejövetele: 4 ó. 35 p. Kimenetele: 5 ó. 15 p.

RABBI-HITOKTATÓIÁLLÁS

A dombóvári izr. hitközségben a rabbi-hitoktatói állás betöltendő. Pályázhat magyar honos, szemináriumot végzett rabbi vagy hitoktató, lakás természetben; fizetés, esetleg természetben járandóságok megállapodás szerint. Az állás mielőbb, de legkésőbb 1. é. december 1-én elfoglalandó. Az alkalmazandó rabbi köteles az összes iskolákban a hitoktatói végzetni. Legfeljebb 40 éves pályázók sziveskedjenek képzetté, kort, családi állapotot, eddigi működését igazoló okmányokkal felszerelt ajánlatukat alulírt elnökhöz beküldeni. Pályázati határidő november 15. Utiköltség csak a meghívottak térítetik meg. Dombóvár, 1922 október 26. Halmos Henrik hitk. elnök, Somogyi Dávid hitk. jegyző. 3919

KÁNTOR-METSZŐI ÁLLÁS

A kecskeméti izr. hitközségnek megüresedett kántori állásra pályázatot hirdetünk. Pályázhatnak olyan 40 évnél fiatalabb egyének, kik orgonával és karral előmádkozni tudnak, akik sóchet ubodek, halkora képesítéssel bírnak és akik magyar állampolgárok. Mohel előnyben részesül. Javadalmazás megállapodás szerint, 3 szobás, előszobás modern lakás biztosítva. A képesítésre, családi állapotra, eddigi működésre vonatkozó okmányokkal felszerelt pályázati kérvények 1. évi október 31-ig adhatók be a hitközség jegyzői hivatalánál. Kecskemét, 1922. október 3. Dr. Káncz elnök, Virányi jegyző. 2931

A mezőberényi izr. hitközség kántor-metszői állásra pályázatot hirdet. Csakis elsőrangú, semleges képzelt magyar állampolgárok pályázhatnak, kik az itteni állami és polgári iskolákban a hitoktatásra képzettek. Három elismert rabbi általi képesítés igazolandó. Fizetési feltételek a drágasági pótlékokkal együtt évi 120.000 (százhuszszor) koronára készpénz, 13 mm. buza, 25 mm. tűzifa és szabad lakás. Pályázatok alulírt hitközségi elnökhöz küldendők be. Költségek csak a megválasztottak térítetik meg. Kelt Mezőberény, 1922 évi október 1-én. A mezőberényi izr. hitközség előjárósága. Tardos I. János hitk. elnök, Weisz Nándor hitk. jegyző. 3011

A sífoki izr. hitközség a megüresedett kántori állásra pályázatot hirdet. Pályázótól megkivántatik, hogy magyar honos, sóchet ubodek, veköre, báltókés és mohel legyen s hogy igen jó hanggal és megfelelő előadási modorral rendelkezék. Fizetés megállapodás szerint. A fizetést a hitközség a természetbeni lakáson, a fél secúta élvizeten fölül részint természetben, részint készpénzben szolgáltatja. Eddigi működését, életkort és családi állapotot igazoló bizonyítványokkal felszerelt pályázati kérvények 1. évi december hó 1-ig alulírt hitközségi elnökhöz küldendők. Utiköltség csak meghívottak térítetik meg. Sífok, 1922 október hó 18-án. Rabbin Zoltán hitk. elnök, Rónai Adolf hitk. jegyző. 3043

A bonyhádi kongr. izr. hitközség pályázatot hirdet kántori állásra. Megkivántatik, hogy 40 éven aluli magyar állampolgár legyen, jóhangú kántor, sóchet ubodek, paszkener legyen és hogy a gimnázium és polgári iskolákban a hitoktatást végezze. Mohel előnyben részesül. Képesség 3 elismert rabbi által igazolandó. Az állás azonnal betöltendő. Javadalmazás megállapodás szerint. A diplomá berendezése a Schulchan arch alapján áll. Ajánlatok Eisner Sándor hitközségi elnökhöz nyújtandók be. 3045

FŐJEGYZŐ-KÁNTOR-METSZŐI ÁLLÁS

A debreceni aut. orth. izr. hitközség előjárósága pályázatot hirdet: a) a főjegyzői, b) a kántori és c) egy ujonnan rendszeresített sóchet ubodek állásra. Fizetés megállapodás szerint. Pályázati kérvények életkori, családi állapotot, eddigi foglalkozást és képesítést igazoló okmányokkal felszerelve 1922 november hó 15-ig Bernfeld Sámuel hitközségi elnökhöz küldendők be. Debrecen, 1922 október hó 17. Az előjáróság. 3005

ELŐMÁDKOZÓ-METSZŐI ÁLLÁS

A kőbányai izr. hitközségnek sürgősen betöltendő egy előmádkozói állás, mellyel a metszői és pénzbeszedői teendők is kapcsolatosak. Hitoktatásra képesítettek előnyben részesülnek. Fizetés megállapodás szerint. A minősítési és személyi adatokat igazoló okmányokkal felszerelt kérvények mielőbb benyújtandók. Az előjáróság. 3023

A békecsanak aut. orth. izr. hitközségnek az egyik metszői állás megüresedett, melyre elsőrangú metszők és előmádkozók pályázhatnak. 40 évnél fiatalabb magyar honos, három elismert rabbitól levő káblóval kelt pályázóknak rendelkezniük. Javadalmazás a mai viszonyokhoz megfelelően biztosítva. Utiköltség csak a próbaelőadásra meghívottaknak lesz megtérítve. 3041

A négyel autonóm orth. izraelita hitközség egy sóchet ubodek, esetleg mára cedeke-et keres. Javadalmazás természetben és pénzben, egyezség szerint. Utiköltséget csak meghívottaknak térítünk meg. 3021

Főszerkesztő: Dr. Szabolcs Lajos.
Felolvasó szerkesztő: Dr. Góth Árpád.
Felolvasó kiadó: Gáspár Márk, igazgató.

Örökbe adnám

Örökbe adnám szívesen mindenkit, akinek jótékoni hitközség szüksége van. „Aggató anya” jelére a kórába.

Kis Komédia Budapest, VI., Révay-utca 10. Telefon: 24-22.
ROTT és STEINHARDT felléptével **MADAME DEKIFUR** **DER BUCKELIGER.** Kedd este pontban fél 8 órakor.

Telefon J.: **NEMZETI ROYAL-ORFEUM** Telefon J. 121-66. 121-66.
Minden este 1/2 8 órakor a kitűnő októberi varietéműsor és **Magyar Erzsébet** vendéglátásával **Aranymadár** Harmath-Zerkovits nagysikerű operettje

Carmen-Mozgó ~ VIOLA Október 26-29-ig
Ersébet-kürt 9. Tel.: J. 129-54. I. és II. rész.

Perzsaszőnyegeket veszek, eladok, javítok **SILBERM.**
Budapest, IV., Mária Valéria-utca 7. Telefon 2-99.

ZSÁK **SCHILLINGER MIKSA R.T.** Budapest, V., Rudolf-rakpart 7. sz. Szak- és ponyvaköltészet.

PÉNZIÉRT Joggal a legjobbat követelheti. Ne tégyen tehát költséges kísérleteket más szelvényekkel, hanem maradjon meg régi jelszava mellett. En csak a legjobbat, a dr. Kaiserling-éte „HYVARION” szelvényekkel veszem. Ár: 176 kor. Főraktár: Turák József Gyógyszerár Király-utca 12., Operagyógy-szerár, Andrássy-utca 26., Kátrócsanakoff-árogató, Rákóczi-utca 50., Ráns-árogató, József-kürt 50. sz. Felsz. levelező-drogéria, Telek-utca 1. sz.

BUTOROKAT legolcsóbban vásárolhat **PÁRTOS-nál** Budapest, Andrássy-ut 52. Vidékre csomagolás díjtalan. (Bejártal Eötvös-utcaiban.)

DR. PROPPER ÖDÖN VII., Rákóczi-ut 14. Tel.: Jóns. 129-85.
ORVOSI KOZMETIKAI INTÉZETE Szépségábrák eltávolítása. Orvosi kozmetika. Bőrgyógyászat Fénykezelések. Specifikus eljárások.

Nem loptam én életemben,
mégis meggyanusít vele, ha **felmászik** IV., Kossuth Lajos-utca 8., II. 4. szám alatt lévő Képszalonba és látni fogja, hogy a pénz devalvációja ellenére már **2850.-** koronától kezdődőleg vásárolhatja meg nálam alkalmi ajándéknak is rendkívül megfelelő, kiállító művészek által készített eredeti festményt.
Solymosi Képszalon Telefon: 78-72.

